

MASTEROPPGAVE I HISTORIE, UNIVERSITETET I BERGEN

Disse mine minste

Kopterne i Egypt og norske aviser og misjonsorganisasjoner

Frithjof Nikolai Wilborn

Høst 2012

Abstract

In this master thesis, I've studied two Norwegian missionary organizations, Norsk Misjon i Øst and Åpne Dører, and a selection of Norwegian newspapers. The topic for study has been the Egyptian Copts and what kind of topics the two missionary organizations have been writing about in their coverage of this Christian minority group, as well as whether and how this coverage has been mirrored in the Norwegian newspapers in question. The period covered has been 2000-2010.

During this work, I've uncovered that the coverage can be divided into four main topics, these being 1) persecution, 2) the garbage city in Cairo and a woman there known as Mama Maggie, as well as 3) the Coptic bishop Thomas and 4) freedom of religion. I've also uncovered that there is a divide in the coverage: Before 2006 there is much less written about the Copts, while there is an explosion of articles to be found after 2006.

I've come to the conclusion that the missionary organization Norsk Misjon i Øst's coverage is largely mirrored in the newspapers in question, while Åpne Dører, having focused mainly on the first topic, persecution, is not mirrored to the same extent.

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon.....	3
1.1	Innledning	3
1.2	Tilnærming og problemstilling	4
1.3	Litteratur	5
1.4	Kilder.....	6
1.5	Kildekritikk.....	7
2	Historisk bakgrunn.....	9
2.1	Innledning	9
2.2	Kopternes historie i Egypt.....	9
3	Avisenes og de kristne organisasjonenes fokus.....	15
3.1	Innledning	15
3.2	De kristne organisasjonene.....	15
3.2.1	Om organisasjonene	15
3.2.2	Rapporter om forfølgelse	18
3.2.3	Søppelbyen i Kairo og Mamma Maggie.....	25
3.2.4	Biskop Thomas	32
3.2.5	Trosfrihet	45
3.3	De norske avisene.....	52
3.3.1	Generelle betraktninger	52
3.3.2	Rapporter om forfølgelse	55
3.3.3	Søppelbyen i Kairo og Mamma Maggie.....	57
3.3.4	Biskop Thomas	61
3.3.5	Trosfrihet.....	63
4	Oppsummering og drøfting	65
5	Bibliografi	72
5.1	Primærkilder.....	72
5.2	Bøker og avhandlinger	72
5.3	Avis-artikler	72
5.4	Misjonsorganisasjonenes artikkelarkiver på nett.....	74
5.5	Nettsider	80
5.6	Illustrasjoner	80

1 Introduksjon

1.1 Innledning

Verden blir stadig mindre, får vi ofte høre. Ord og uttrykk som «den globale landsby» og «globalisering» former vår forståelse av verden rundt oss. Vi leser om hendelser fra andre steder i verden nesten samtidig som de skjer, og disse hendelsene preger oss som mennesker, i det de former oss og vår forståelse av andre religioner og folkeslag. Media har en sentral plass i å påvirke oss og vårt verdensbilde, og dens fremstillinger er med på å forme våre holdninger og inntrykk. Mediene bringer oss gjennom TV, radio, aviser og moderne nyhetskanaler på internett et umiddelbart inntrykk, og disse sine valg av fokus preger vårt verdensbilde. Vi får presentert terror, opprør og overgrep, men også frihetskamp, demokratiutvikling og kultur. Medias valg av fokus har følgelig en viktig rolle i vår forståelse av andre kulturer og land.

Midtøsten er et område dominert av islam, men med mange små og store religiøse minoriteter. I Egypt finner man den største kristne minoriteten i verdensdelen, den koptisk-ortodokse kirke. Kopterne er en folkegruppe med stolte og lange tradisjoner i området, og regner seg som etterkommerne av de opprinnelige egypterne fra før islams inntog i regionen. Helt siden de første kristne, i to tusen år, har kristne opplevd forfølgelse for sin tro. Mens man i Vesten etter hvert utviklet prinsippet om trosfrihet og gradvis har kjempet fram rettighetene som er formulert i Menneskerettighetserklæringen, er ikke situasjonen like rosenrød overalt ellers i verden. Mange organisasjoner jobber for at menneskerettigheter og trosfrihet skal spres, og for at brudd på disse prinsippene blir gjort kjent. Noen er religiøst basert, mens andre har et sekulært ståsted. Disse organisasjonene rapporterer gjennom egne publikasjoner så vel som gjennom mediene om situasjonen i landene de jobber i.

Innen islam kunne ikke-muslimer beholde sin religion ved å underkaste seg visse betingelser. Denne underkastelsesmodellen har sin opprinnelse dels i islams gradering av verdens religioner, og dels i ren maktpolitikk. Innbyggerne i områdene muslimene erobret bestod av mange religioner, i stor grad kristne og jøder, og i øst følgere av Zarathustra, men også mange polyteister. Muslimer regner seg som følgere av Abrahams Gud. De mener at jøder og kristne er

på rett vei, men at de med tiden har mistet den sanne forståelse av Gud. Disse to ble derfor regnet som Bokens folk og hadde rett til å leve med sin tro under Kalifatet, muslimes jordlige gudsrrike, så lenge de underkastet seg begrensninger i sine borgerrettigheter. Følgerne av Zarathustra og polyteistene kunne ikke regne med samme velvilje.¹ Behovet for kontroll spilte også en viktig rolle i utviklingen av dette systemet. Islam spredte seg raskt de første årtiene og muslimer kontrollerte store landområder som i all hovedsak var befolket av Bokens folk. I flere hundre år etter erobringen var disse i hovedsak kristne. De nevnte undersåttene var derfor både de viktigste skattebetalerne og en farlig utfordrer til muslimes styre i tilfelle opprør.

Hvilke begrensninger ikke-muslimer måtte underkaste seg, og i hvilken grad de ble fulgt opp fra myndighetenes side, varierte gjennom århundrene, avhengig av hvem som satt ved makten og deres velvilje, eller mangel på sådan. Gjennomgående gikk betingelsene ut på at de kristne måtte vise seg underdanige i møte med muslimer. De fikk ikke lov til å kle seg som muslimer, og ved bruk av offentlig bad måtte de ha på seg bjeller. De måtte også betale jizya, en egen skatt for ikke-muslimer som symboliserte deres underkastelse. Andre begrensninger var krav som at de ikke skulle sørge høylytt over sine døde, og at ekteskap og seksuelt samkvem med kvinnelige muslimer ble straffet med døden.²

1.2 Tilnærming og problemstilling

Midtøsten har lenge interessert meg, og det samme har kristne trossamfunn i regionen. Kopterne står i en særstilling blant de kristne minoritetene i regionen, da de er den desidert største kristne minoriteten. Jeg kjente på forhånd litt til Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører sitt engasjement i regionen og deres publikasjoner. Det følte derfor naturlig å skrive en oppgave om den dekningen disse to organisasjonene har hatt om den koptiske minoriteten i Egypt. Samtidig ble det på den tiden jeg skulle begynne master-studiet, skrevet om kopterne i avisen Vårt Land, med henvisning til Norsk Misjon i Øst. Følgelig fant jeg det interessant å koble disse to informasjonskanalene opp mot hverandre og undersøke dem i master-oppgaven.

¹ Senere ville underkastelsessystemet også utvikle seg til å inkludere andre religioner, slik som hinduismen og zarathustrismen

² Karas 1986, s. 9

Litteraturen presentert over viser at det eksisterer en faglig debatt som er rikholdig fram til åttitallet. Situasjonen for tiden fram til i dag er derimot i mye mindre grad beskrevet og norske avisers dekning er et lite utforsket forskningsfelt. På bakgrunn av den eksisterende litteraturen har jeg dannet meg forventninger til tematikk og faktapresentasjon i norske aviser og de kristne organisasjonenes rapporter.

Masteroppgaven vil analysere hvordan norske aviser og kristne organisasjoner fremstiller situasjonen for de kristne i Egypt. Problemstillingen jeg vil undersøke i denne oppgaven er som følger:

Hvilke temaer fokuserer Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører på når de skriver om kopterne i Egypt, og i hvilken grad samsvarer disse temaene med fokus i norske aviser, når de skriver om kopterne?

Tidsmessig avgrenses oppgaven til 2000 til 2010.

1.3 Litteratur

Forskningslitteraturen om kristnes situasjon i Egypt for perioden fram til midten av 1900-tallet, som jeg bruker i bakgrunnskapitlet, er rikholdig. Flere forfattere er selv koptere, men også vestlige historikere har gjort forskning på området. Dr. Moustafa El-Feki og Shawky F. Karas er to fremtredende koptiske historikere som jeg har hatt stor nytte av i arbeidet med kapittel to om kopterne i Egypt sin historiske bakgrunn. Begge vier en viss plass til tidlig historie, men har sitt hovedfokus på det 20. århundre. Deres respektive verk er El-Fekis *Copts in Egyptian Politics* og Karas' *The Copts Since the Arab Invasion: Strangers in Their Land*. Førstnevnte omhandler kopternes situasjon i Egypt fram til 1952 og handler i stor grad om kopternes deltakelse i det nasjonalistiske partiet Wafd og den fremtredende koptiske politikeren Makram Ebeid. Sistnevnte bok er skrevet etter at president i Egypt Anwar Sadat døde. Den trekker linjene fram mot 1980-tallet. Ingen av dem dekker følgelig situasjonen for kopterne de siste tiårene.

En tredje bok, som kun er blitt brukt som et supplement til de to overstående, er «A lonely minority – The modern story of Egypt's Copts», av Edward Wakin. Denne er skrevet i 1963 og

omhandler Nassers styre. Den fjerde boken som jeg har benyttet meg av, er B.L. Carter sin «The Copts in Egyptian politics», som tar for seg britene, kopterne og nasjonalistbevegelsen i Egypt. Den femte og siste boken er Robert Brenton Betts' bok «*Christians in the Arab East: A political Study*». Denne boken handler som tittelen antyder om mer enn bare Egypts koptere, men den delen som omhandler Egypt har vært et godt supplement til de andre fire. Disse fem danner grunnlaget for bakgrunnskapittelet om kopterne.

Til sist har jeg benyttet meg av Lasse Trødals bok «Når Ett Lem Lider: Fra Misjon bak Jernteppet til Norsk Misjon i Øst 1967-1992», som forteller om bakgrunnshistorien til Norsk Misjon i Øst.

1.4 Kilder

Denne oppgaven handler om norske aviser og misjonsorganisasjoners dekning av de kristne i Egypt. For avisenes del vil jeg kun se på papirutgavens artikler, all den tid oppgaven lett ville bli overveldende i kildeomfang ellers. Søkemulighetene i nettavisene er ofte dårlige, mens mange av papiravisene har et profesjonelt søkeverktøy i Atekst. I alt finnes det 105 aviser i dette formatet. Alle avisene jeg har brukt er å finne i nevnte søkeverktøy.

I misjonsorganisasjonenes tilfelle vil jeg forholde meg til artiklene de legger ut på nettsidene sine, som inkluderer innholdet i informasjonsbladene deres. Jeg vil også se på leserbrev og kronikker representanter fra disse organisasjonene har publisert i papiravisene som finnes i Atekst.

Kildematerialet i oppgaven vil følgelig være av to typer; papirartikler og nettartikler. Som nevnt ligger mange papiraviser inne i databasen Atekst sine arkiver, tilgjengelig på nett. Her finner man riksavisene som VG og Aftenposten, så vel som regionale og lokale aviser. Siden omfanget av aviser i Atekst er så stort, har jeg holdt meg til de avisene jeg har tilgang til der.

Av de kristelige avisene i Norge er det tre store; Vårt Land, Dagen og ukeavisen Norge i Dag. Kun avisen Vårt Land er tilgjengelig i Atekst av de kristelige avisene, og derfor vil jeg kun ha denne med i oppgaven. Det hadde vært ønskelig å ta med alle tre, men Dagen og Norge i Dag var ikke mulig å få tak i, i tilstrekkelig omfang. Dagen var kun tilgjengelig for fire av de ti årene oppgaven omfatter, og da bare i form av mikrofilm. Norge i Dag skulle egentlig være

tilgjengelig i papirformat ved biblioteket ved HF, men var ikke å finne, annet enn i noen få eksemplarer. Følgelig har jeg valgt å ikke ta med disse i oppgaven, og Vårt Land er derfor den eneste kristelige avisen som jeg vil ta med. Unntaket er noen få leserinnlegg som de to kristne organisasjonene har fått publisert i Dagen. Leserinnleggene er også blitt publisert på de nevnte organisasjonenes nettsider. I tillegg tar jeg med noen artikler som Åpne Dører har publisert med kildehenvisning til blant annet Dagen.

1.5 Kildekritikk

Siri Jørgensen Bjarnar refererer i sin masteroppgave til historikeren John Tosh, som hevder at aviser utgjør “den viktigste offentlige primærkilden for historikere som beskjeftiger seg med moderne historie.”³ I arbeidet med aviser som kilder, er det viktig å være seg bevisst de utfordringer kildene har i seg. Alle kilder må behandles med kritisk sans, det vi kaller for kildekritikk. Historikeren Sebastian Olden-Jørgensen sier i sin bok om kildekritikk at “kritisk sans er en videnskabelig dyd, der til forveksling kan ligne generell mistænksomhet”.⁴ I klassisk kildekritikk er det to spørsmål som alltid må stilles: hvor har kilden sin viten i fra, og er kilden pålitelig.⁵

I arbeidet med oppgaven har jeg lest mange artikler fra norske aviser, og det sier seg selv at på tross av at artiklene handler om Midtøsten, er de skrevet for et norsk publikum av en norsk journalist. Dette betyr at artiklene er gått gjennom et filter preget av journalistens forståelsesramme, så vel som ønsket om å skrive lettfattelig og gjerne også å skrive noe som selger aviser. Dessuten jobber journalister under tidspress så vel som plassrestriksjoner. Følgelig er det ikke sikkert at presentasjonen er 100% korrekt. Dertil kan kildene, der det er snakk om intervjuer og lignende, ha en interesse av en bestemt vinkling. I en sak om undertrykking av minoriteter vil en representant for myndighetene gjerne ha en interesse av å glatte over problemene, mens en menneskerettsaktivist gjerne vil blåse opp dem. Representanter for minoritetene selv vil gjerne ha en interesse av å belyse saken, men også av ikke å gjøre saken verre ved å uttale seg altfor bastant.

3 Bjarnar 2010, s. 13

4 Olden-Jørgensen 2001, s. 29

5 Olden-Jørgensen 2001, s. 45

Kildematerialet mitt omfatter også nyhetsartikler skrevet av organisasjoner som jobber for å belyse minoriteters situasjon, så vel som leserbrev og kronikker i norske aviser. Det må forventes at de i sin dekning fokuserer på problemene snarere enn lyspunktene. Denne slagsiden, eller tendensen, må man ha i bakhodet under behandlingen av kildene, også avisenes artikler. Tendenskritikken er en viktig dimensjon ved kildekritikken. Olden-Jørgensen skriver at den “har til formål at befri os fra naivitet, så vi i vores begeistring over at have fundet en god kilde ikke “køber” et budskab, vi ved nærmere eftertanke ikke ville tage for pålydende”.⁶ Han definerer tendens som “den systematiske op- og nedprioritering af informationer”. Man må altså som historiker spørre seg om hva journalisten eller debattanten skriver er balansert og hva han eller hun eventuelt ser bort fra, undervurderer eller overvurderer viktigheten av, der dette er relevant.

Jeg føler ikke ovenstående som en utfordring i denne oppgaven, fordi den har til formål å belyse nettopp hvordan temaet framstilles i de valgte norske avisene. Men det er alltid viktig å ha et bevisst forhold til de ulike aktørenes fremstilling og deres bakgrunn for å presentere saken. Jeg vil forsøke å være bevisst hvem som uttaler seg og skriver sakene. Alle mennesker ser verden ut i fra det samfunn som har formet dem, og i så måte er journalister og for den saks skyld undertegnede ingen unntak.

Som historiker må man ha i bakhodet sin egen lesning av kildene. Olden-Jørgensen kaller dette “den viktigste form for kritisk sans”.⁷ I behandlingen av kildene kan man lett falle for de samme problemene som journalister og debattanter som man vurderer. Det er lett å forenkle og harmonisere det man finner i kildematerialet, og de sympatier og forhåndsinntrykk man måtte ha om det en finner vil lett kunne farge de konklusjoner som man trekker. Følgelig vil det være viktig at man i arbeidet ikke bare er kritisk til kildene, men også til seg selv.

6 Olden-Jørgensen 2001, s. 55

7 Olden-Jørgensen 2001, s. 33

2 Historisk bakgrunn

2.1 Innledning

Dette kapittelet vil gi en kort innføring i kopternes historie, slik de oppfatter den selv. Litteraturen brukt er i stor grad skrevet av kopternes egne historikere. Ambisjonen er selvsagt ikke å gi den hele og fulle historien, men skape et historisk bakteppe som kan hjelpe til med forståelsen av det som kommer senere. Å vite hvem kopterne er og hva som er bakgrunnen til de to misjonsorganisasjonene vil være grei informasjon å ha i de videre kapitlene. Selv om det er de ulike aktørene i form av journalister og informasjonsmedarbeidere som analyseres, er bakgrunnskapittelet viktig fordi å forstå historien gjør oss i stand til å forstå nåtiden bedre.

Kapittelet er strukturert tematisk så vel som kronologisk, i tre deler. Første del presenterer først en generell definisjon av hvem kopterne er, og deretter kopternes historie fra begynnelsen av vår tidsregning og fram til moderne tid.

2.2 Kopternes historie i Egypt

Det koptisk-ortodokse korset⁸

Den koptiske minoriteten i Egypt er dypest sett definert ut fra deres felles identitet som kristne egyptere, og utgjøres av medlemmene av den koptiske ortodokse kirke, som er i flertall, den koptiske katolske kirke, og den koptiske protestantiske kirke. I denne oppgaven er det den koptisk-ortodokse kirke som blir behandlet, om ikke annet er presisert.

⁸ Det koptisk-ortodokse korset (juli 2012) - http://en.wikipedia.org/wiki/File:Coptic_cross.svg

Kopterne har et felles koptisk språk som er beslektet med det egyptiske språket fra før arabernes overtagelse på 700-tallet. Dette språket brukes dog mest i kirkeliturgen, og i dagliglivet brukes arabisk. Kopterne anser seg selv for å være etterkommere av de opprinnelige egyptere, og ordet kopter kommer da også av det arabiske ordet «Qibt», som er en forkortelse for det greske ordet «Aigytios», egypter.⁹ Koptere flest er svært stolt av sin lange historie i landet. Shawky F. Karas, avdød koptisk historiker med høy stjerne blant sine egne, sier i sin bok om kopternes historie følgende om sitt folks selvforståelse:

”On the whole, our people have been very religious, not only since the day they embraced the Christian faith but many centuries before that, namely since the beginning of their early civilization, that is, before History began.”¹⁰

Det nøyaktige antallet koptere er omdiskutert, og anslag varierer fra 7 til 15 millioner mennesker. De fleste anslag lander på ca 10 % av befolkningen i landet, og CIA's World Factbook anslår dem til å utgjøre ca 9 %.¹¹ I skrivende stund er den totale befolkningen i Egypt i overkant av 82 millioner.

Den kristne tilstedeværelsen i Egypt er nesten like gammel som kristendommen selv, kirken sies å ha blitt grunnlagt av St. Markus i 63 e.Kr., og den koptisk-ortodokse majoritetskirken kan spore sitt opphav som et eget, uavhengig kirkesamfunn helt tilbake til det femte århundre e.Kr. De første århundrene av vår tidsregning nøyte den koptiske patriarken i Alexandria stor anseelse og var regnet som første blant likemenn blant de store patriarkatene, Roma, Jerusalem, Konstantinopel og Alexandria. Men politiske og religiøse motsetninger førte til at Alexandria ble svekket, og konsilet i Chalkedon i 451 e.Kr. endte med et brudd mellom den koptiske kirke og patriarken av Alexandria på den ene siden. På den andre siden sto patriarkene av Roma og Konstantinopel med det som senere skulle bli den ortodokse og katolske kirke. Fra da av led kopterne, som var en del av det øst-romerske riket, av undertrykkelse fra myndighetene i Konstantinopel fram til araberne invaderte i 640 e.Kr.

⁹ El-Feki 1991, s. 17

¹⁰ Karas 1986, s. 69

¹¹ CIA Factbook, Egypt (august 2011) - <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/eg.html>

Da islam startet sin ekspansjon på 600-tallet, var kopterne i en langvarig konflikt med den ortodokse kirke sentralt i Konstantinopel, og mange ønsket i utgangspunktet erobrerne velkommen. Men i de følgende århundrene levde de som annenklassens innbyggere i sitt eget land og ble gradvis en minkende andel av den totale befolkningen. De nye makthaverne innførte islams system for annenrangs borgerrettigheter for ikke-muslimer. Disse begrensningene, sammen med andre økonomiske og sosiale pressmidler, førte til at flere og flere koptere konverterte til islam, og ved starten av 1800-tallet var det bare noen få hundre tusen igjen.

Men med Muhammed Alis maktovertakelse i etterkant av Napoleonskrigene snudde situasjonen seg gradvis. Muhammed Ali var først og fremst interessert i å skape en sterk og moderne egyptisk stat, og undersåttenes religion var av sekundær betydning. For å nå dette målet brukte han alle de ressurser han hadde tilgjengelig, og han fant i kopterne en stor, utappet ressurs av dyktige administratorer og gode offentlige tjenestemenn.¹² Han ansatte flere koptere i høye stillinger i statsadministrasjonen, og opphøyde noen av dem til stillinger de aldri før hadde hatt mulighet til å inneha under muslimsk styre, slik som den ærefulle tittelen bey.¹³ I 1837 gikk han enda lenger, og tillot kristne å bære våpen og tjenestegjøre i militæret, for første gang siden den arabiske erobringen.¹⁴

I 1882 tok det britiske imperiet over administrasjonen av Egypt. Selv om britene var kristne var dette ikke i seg selv en katalysator for større rettigheter for kopterne, for britene var først og fremst realpolitikere når det kom til administrasjon av imperiet. Og kopterne var tross alt et mindretall i landet. Likevel trodde britene at kopterne som kristne ville støtte dem i det maktpolitiske spillet, og det kom som en stor overraskelse for dem da mange koptere involverte seg i kampen for uavhengighet fra imperiet på begynnelsen av 1900-tallet. Dette viser seg tydelig i en rapport fra den britiske etterretningstjenesten skrevet februar 1920, hvor de blant annet sier følgende:

¹² Betts 1979, s. 20

¹³ Wakin 1963, s. 9

¹⁴ Betts 1979, s. 21

«The attempt by a Copt to assassinate the Egyptian Prime Minister has been claimed by the Nationalists as a convincing proof that their cause is a purely national one. Too much weight should not be attached to this argument. The Copts form a religious minority; many of them are rich and owe their wealth to the prosperity given to Egypt by British administration; further, they know that they would have little voice in the administration of an independent Egypt which would be purely Mahomedan. Incidents are not lacking to show that the Copts' apparent devotion to the Nationalist cause is prompted rather by fear of their Mahomedan countrymen than by a desire for the independence of their country. They realise that to be anti-British is safer than to be anti-Nationalist, but their secret preference for British government might easily be confirmed (for what it is worth) were their leaders assured that they ran no risk in admitting it.»¹⁵

De første tiårene av det tyvende århundre skulle vise seg å bli en periode med større innflytelse for kopterne enn noen gang siden arabernes overtakelse. Den koptiske historikeren Shawky F. Karas anslår at deres andel av nasjonalforsamlingens seter fram til revolusjonen i 1952 kom opp i ca 20% og forteller at mange private skoler ble drevet av kopterne, som gjennomgående holdt bedre kvalitet enn de offentlige. Han påpeker at flere av de fremtidige, muslimske lederne av Egypt, slik som Nasser og Sadat, fikk sin grunnskoleutdannelse i koptiske skoler. På høyere nivå anslår han endog andelen koptiske lærere og professorer til å ha vært 40 %. I det økonomiske hadde kopterne også stor innflytelse. Anslagsvis 60 % av alle arkitekter og ingeniører hadde koptisk bakgrunn og en overvekt av lederposisjonene i bedriftene tilhørte koptere. Alt var likevel ikke rosenrødt, for denne sterke økonomiske tilstedeværelsen hadde en viss sammenheng med at tilgangen til lederstillinger i det offentlige var nær sagt ikke-eksisterende, med bare noen få koptere i dette segmentet. I sin bok fra 1986 sier han følgende om situasjonen:

«No Christian was appointed as a province governor, police commissioner, university President, college dean, and superintendent of a school district. »¹⁶

¹⁵ Home Office - Directorate of Intelligence. Report No. 16, February 1920. Scotland House, S.W.I. CAB/24/98 (nationalarchives.gov.uk)

¹⁶ Karas 1986, s. 84

Men helt uten politisk innflytelse var kopterne i denne perioden ikke. Kopterne knyttet seg tidlig til nasjonalist-partiet Wafd. Det er uenighet om hvor stor innflytelse de hadde i partiets grunnleggelse, en historiker oppgir at andelen koptere blant de som grunnla partiet var 50 %¹⁷, mens en annen hevder det kun var to koptere blant de fjorten grunnleggerne.¹⁸ Men situasjonen var uansett slik at kopterne på starten av 1900-tallet hadde det friere enn på flere hundre år. Deres religion hadde lite å si i forhold til bare noen tiår før. Dette var nok medvirkende til at mange koptiske politikere var negative til forslag om særrettigheter for dem som religiøs minoritet.

Utover 30- og 40-tallet snudde situasjonen seg gradvis, og det kom til sammenstøt mellom koptere og muslimske egyptere. Denne utviklingen sammenfalt med framveksten av islamismen, som stod i motsetning til panarabismen som også hadde framgang på denne tiden. Islamismen la vekt på ønsket om islams bedre stilling i samfunnet, noe som nødvendigvis kom i konflikt med kopternes tidligere nevnte posisjon i skolevesen og det økonomiske liv. Panarabismen på sin side la vekt på den arabiske enheten, og minoritetene i de arabiske landene var da sand i maskineriet. Da demokratiet ble satt ut av spill i 50-årene var derfor kopternes stilling allerede svekket.

Et klart tegn på at vinden hadde snudd, var Suez-massakren i januar 1952, da en muslimsk mobb angrep kopterne i byen.¹⁹ Ni koptere ble fanget, dratt gjennom gatene med kjøttkroker og brent levende i en lokal kirke. Angrepet skjedde i forbindelse med geriljakamper mot britiske tropper i byen, og angrepet ble sett på som en hevn som rammet kopterne fordi de som britene var kristne. Som ofte skjedde og skjer når kristne i landet blir utsatt for urett, ble ikke de skyldige straffet av myndighetene. Ei heller ble myndighetenes lovnader om å lette på bygge-restriksjonene på kirker, satt ut i livet.

Rettsystemet i Egypt har også blitt brukt til å undertrykke kopterne. Forslag om lover som innebærer dødsstraff for konvertering fra islam til kristendommen har kommet opp flere ganger over årenes løp. Dette rammer koptere som har konvertert til islam og ønsker å konvertere

¹⁷ El-Feki 1991, s. 81

¹⁸ Carter 1986, s. 60

¹⁹ Karas 1986, s. 86

tilbake igjen.²⁰ Men selv uten disse lovene, er situasjonen svært vanskelig. En muslims ord veier mer enn en kristens, og Karas nevner flere eksempler. Et er sak der en koptisk enke døde og hennes muslimske nevø mot alle de kristnes vitnesbyrd hevdet hun rett før sin død konverterte til islam. Siden ikke-muslimer ikke kan arve muslimer, resulterte saken i at han arvet alt. I april 1980 vedtok egyptisk rett at en muslimsk, tidligere kristen, som ville konvertere tilbake til kristendommen, ikke hadde rett til å gjøre dette, men ville bli behandlet som en frafallen og derved risikere dødsstraff i henhold til islamsk rett.²¹ Samme rettsinstans fastslo at grunnlovens artikkel om at islam er statsreligionen og Koranen er grunnlaget for alle lover, står over alle artikler om trosfrihet og like rettigheter for alle.

© M. Izady, 2006, 2011

Oversikt over Egypts religiøse sammensetning²²

²⁰ Karas 1986, s. 105

²¹ Dette er Karas' påstand.

²² Oversikt over Egypts religiøse sammensetning (juli 2012) - http://1.bp.blogspot.com/-QPH60mni29o/TVImwZU8FrI/AAAAAAAAA_8/RCV0uAZSENI/s1600/Egypt4.jpg

3 Avisenes og de kristne organisasjonenes fokus

3.1 Innledning

Dette kapittelet vil behandle oppgavens problemstilling, om hvordan norske aviser og Norsk Misjon i Øst har presentert de koptiske kristne og deres situasjon i perioden 2000-2010, gjennom å undersøke disse gruppenes fokus. Vi vil under se på hva hvilke tema som tas opp, med andre ord hva som er fokuset deres. Litteraturen presentert over tegner et bilde av kopterne som en undertrykket minoritet som har lidd overlast i flere hundre år, og som på tross av en viss oppmykning fra 1800-tallet av har måttet lide mye. Dette er deres egen presentasjon.

3.2 De kristne organisasjonene

3.2.1 Om organisasjonene

3.2.1.1 *Norsk Misjon i øst*

Norsk Misjon i Øst (NMIO) er en kristen misjons- og menneskerettighetsorganisasjon med særlig fokus på trosfrihet. Deres motto er «Sammen for de forfulgte» og de arbeider «for å formidle støtte, omsorg og praktisk hjelp til mennesker og kirker verden over som forfølges eller undertrykkes på grunn av sin kristne tro».²³ For tiden jobber de med prosjekter i Burma, Egypt, India, Indonesia, Irak, Kirgisistan, Nord-Korea, Russland, Tadsjikistan, Tyrkia og den arabiske halvøy, i tillegg til «prosjekter og landområder som [de] ikke kan fortelle åpent om på internett, av hensyn til dem [de] vil hjelpe».²⁴

NMIO i sin opprinnelige form begynte som organisasjonen Norsk Misjon Bak Jernteppet, sterkt inspirert av den rumenske presten Richard Wurmbbrand, som i sitt hjemland satt i fengsel under først nazistene og senere de kommunistiske makthaverne i flere år. Da han slapp ut dro

²³ «Om oss» (<http://www.nmio.no/modules/smartsection/category.php?categoryid=1>) – 12.02.12

²⁴ Prosjektoversikt (<http://www.nmio.no/modules/smartsection/item.php?itemid=224>) –

han til Vesten og fortalte om sine opplevelser bak jernteppet, og etter et besøk i Norge satt flere norske kristne med et ønske om å hjelpe til for å bedre situasjonen for sine medkristne i øst. I november 1967 ble dermed Norsk Misjon Bak Jernteppet stiftet.²⁵ Organisasjonen var fra starten av enkel i utformingen og løst fundert rundt en ide om «team work» og et sentralt styre som tok seg av det administrative arbeidet. Flere av grunnleggerne hadde bakgrunn i vekkellesbevegelsen Oxford-gruppen, senere Moralsk Opprustning, og organisasjonsmodellen hadde sitt opphav her.²⁶ Styret fikk ingen lønn eller godtgjørelse for jobben de gjorde, alle inntekter gikk ubeskåret til misjonen. Organisasjonen fikk raskt en sterk stilling i det norske samfunn, og åtte år senere ble det fra Stortingets talerstol konstatert at «[i] løpet av de åtte år denne organisasjonen har arbeidet, har den oppnådd en usedvanlig støtte i folket... Det er i dag kjent over hele Norge at det foregår en intens religionsforfølgelse i de fleste kommunistiske land.»²⁷ Med veksten fulgte en nødvendig omstrukturering, men organisasjonen forble sentralstyrt uten offisielle lokale foreninger. Uformelle støttegrupper fantes dog.

Med jernteppets fall i 1989 forandret eksistensgrunnlaget for Norsk Misjon Bak Jernteppet seg. Østblokklandene var fri fra diktatur og religiøs undertrykkelse fra kommunistenes side. Navnet stemte ikke lenger med den politiske virkeligheten. Enkelte røster hevdet at eksistensberettigelsen til organisasjoner som Norsk Misjon Bak Jernteppet ikke lenger fantes. Organisasjonens medlemmer følte derimot at dette kom av et misforstått fokus på menneskerettighetsarbeidet alene, og at kritikerne overså de muligheter som nå åpnet seg for misjon og gjenoppbygging av kristne kirkesamfunn som hadde vært undertrykt i flere tiår. I pakt med dette synspunktet skiftet organisasjonen i april 1990 navn til Norsk Misjon i Øst.²⁸ I årene som fulgte fikk organisasjonen også åpnet øynene for religiøs forfølgelse andre steder i verden, og arbeid i asiatiske land og særlig Midtøsten vokste fram.

²⁵ Trædal 1992, s. 35

²⁶ Trædal 1992, s. 39

²⁷ Trædal 1992, s. 40

²⁸ Trædal 1992, s. 224

3.2.1.2 *Åpne Dører*

Åpne Dører sin visjon er «å styrke og utruste kristne brødre og søstre som lever under press og forfølgelse på grunn av sin tro på Jesus Kristus, og å oppmuntre dem til å være med å utbre evangeliet til jordens ender.»²⁹ For å utføre dette arbeidet distribuerer de Bibler, studiemateriell, driver lokal ledertrening og undervisning og yter mikrokreditt og humanitær hjelp til de lokale kristne. På hjemmeområdet i Norge jobber de for å mobilisere norske kristne og formidle kunnskap om de forfulgtes situasjon.

Åpne Dørers historie startet i 1955, da en nederlandsk mann ved navn Andrew van der Bijl, i Norge bedre kjent som «Broder Andreas» og «Guds Smugler», fikk et kall om å styrke og bistå de kristne bak jernteppet. Han startet opp en enmanns misjonsvirksomhet og i 1957 begynte han å smugle bibler inn i Sovjetunionen.³⁰ Denne virksomheten vokser etter hvert til å bli organisasjonen Open Doors International, som norsk Åpne Dører er en underavdeling til. I 1967 ble boken «Med Guds ord gjennom Jernteppet» utgitt, og den endte opp med å selge over 10 millioner eksemplarer. Store bibelsmuglingsaksjoner og konferanser for å oppmuntre til misjon og hjelp til kristne bak jernteppet, i Kina og i Afrika settes i gang de følgende årene.

I 1983 startet Åpne Dører opp sitt arbeid i Norge og året etter startes bønnekampanjen «Syv år i bønn for de kristne i Sovjet». Da jernteppet og Sovjet noen år etter gikk i oppløsning intensivertes arbeidet for å spre bibler og gi lederopplæring, samtidig som arbeidet på dette tidspunkt hadde utviklet seg til å dekke alle kontinenter. I 1991 startet bønnekampanjen «10 år i bønn for den muslimske verden», og organisasjonen har hatt et sterkt fokus på denne delen av verden siden.

²⁹ Åpne Dørers visjonserklæring

(<http://www.opendoors.no/omOss/visjon/aapneDoerersVisjonserklaering/>) 27.07.12

³⁰ ÅD's historie i tekst og bilder

(<http://www.opendoors.no/omOss/historie/odHistorieiTekstOgBilder/>) – 10.04.12

3.2.2 Rapporter om forfølgelse

Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst skriver ikke overraskende mye om problemene de kristne i Egypt opplever. Av de artiklene som de publiserer er forskjellige former for prøvelser og overgrep et gjennomgangstema. Det rapporteres om kristne som får sine hjem påtønt,³¹ om kidnappinger og tvangsgifting av kristne jenter³² og drapsforsøk.³³

Flere artikler melder om kristne som tar opp kampen i rettssystemet. Mange av sakene følges over tid, gjerne flere måneder. En sak som følges over flere artikler er Maher al-Gohary sin kamp for å få endret sitt statlige ID-kort fra muslim til kristen.³⁴³⁵ Denne saken representerer et tema som tas opp gang på gang i særlig Norsk Misjon i Øst sin deking; kampen for å ha lov til å forandre tro fra islam til kristendom. Egypt har et system med obligatoriske ID-kort, der religionen til vedkommende er registrert. Hvilken religion som står på dette ID-kortet brukes til mange ting, blant annet å åpne bankkonto og for å få medisinsk hjelp. ID-kortet bestemmer også hvorvidt man er underlagt islamsk sivilrett eller ikke.³⁶ Å skifte fra kristendom til islam er ingen problem, men den andre veien er langt verre, noe NMIO dokumenterer i sine artikler. I den ene artikkelen om al-Gohary skriver NMIO at

«Maher al-Gohary er kun den andre muslimskfødte egypter i historien som søker om å få sin konvertering offentlig godkjent. Det finnes med andre ord liten rettspraksis på området. Det er ikke forbudt å konvertere fra islam til en annen religion, ifølge Egypts sekulære lover. Men grunnloven inneholder samtidig en bestemmelse om at sharia – islamsk lovforståelse – skal ligge til grunn for all lovutøvelse. Og en rekke fremstående, muslimske lærde i Egypt har gått ut og krevd streng straff for al-Gohary og andre som forlater islam.»³⁷

³¹ ÅD (2010) – Egypt: 10 kristne hjem påtønt, 27.11.2010.

³² ÅD (2010) – Egypt: Protest mot kidnappinger og tvangsgifting av kristne jenter, 25.08.2010.

³³ ÅD (2010) – Egypt: Uredd ektepar tjener Herren – også etter drapsforsøk, 13.06.2010.

³⁴ NMIO (2009) – Snart faller dommen, 27.04.2009.

³⁵ NMIO (2009) – Dommerene avviste al-Gohary, 18.06.2009.

³⁶ ÅD (2010) – Egypt: Kristen egypter må leve i skjul, 07.06.2010.

³⁷ NMIO (2009) – Snart faller dommen, 27.04.2009.

Å ha riktig religion i ID-kortet er ikke bare en formalitet heller. NMIO kan fortelle at

«Ettersom faren regnes som muslim, gjelder det samme for datteren. Dermed får hun ikke lov til å gifte seg med en kristen – til tross for at det altså er dét hun er selv.»³⁸

Året etter rapporterer Åpne Dører at al-Gohary og datteren må leve i skjul, etter å ha blitt

«banket opp og satt i varetekt med tvang, og [etter at] datteren er blitt angrepet. Han har måttet tåle drapstrusler, fattigdom og knusende kjedsomhet.»³⁹

En slående kontrast mellom Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst sin dekning, er at mens begge organisasjoner har et sterkt fokus på å rapportere forfølgelse av de kristne i Egypt, har Åpne Dører en høyere andel artikler med et fokus på de negative sidene av situasjonen enn Norsk Misjon i Øst. De har begge like mange positivt vinklede artikler, men Åpne Dører har langt flere artikler totalt, de fleste negativt vinklet.

	Forfølgelse	
	Positiv nyhet	Negativ nyhet
NMIO	10	25
ÅD	10	55

Ti av de totalt sekstifem artiklene Åpne Dører har publisert, har en positiv vinkling på kopternes situasjon. Dette gir at bare ca 15 prosent av den totale produksjonen av artikler er positivt vinklet. Norsk Misjon i Øst har på sin side også ti positivt vinklede artikler, ut av en total produksjon på 35 artikler. Deres prosentandel positive artikler blir følgelig langt høyere enn Åpne Dører, ca 28 prosent. Det er likevel Norsk Misjon i Øst som er mest frampå etter å be om penger til støtte for prosjektene sine og til hjelp for de kristne i Egypt. Kanskje har dette en sammenheng med at de støtter mange prosjekter, som barnehager og andre sosiale hjelpetiltak til befolkningen i Søppelbyen⁴⁰ i Kairo, så vel som yrkesskolen Anastasia.⁴¹ Men det kan også

³⁸ NMIO (2009) – Dommerene avviste al-Gohary, 18.06.2009.

³⁹ ÅD (2010) – Egypt: Kristen egypter må leve i skjul, 07.06.2010.

⁴⁰ Mer om det senere.

⁴¹ NMIO (2010) – Fatima får hjelp på Anastasia, 27.11.2010.

tenkes at de ved å fokusere på positive sider kan gi et inntrykk av at «det nytter» og dermed lettere får penger donert. Åpne Dører, som fokuserer så sterkt på problemene, er i hvert fall langt mindre frempå med å be om pengestøtte.

Sakene om forfølgelse kan deles i to grupper. Den ene er historiene til de eksisterende koptiske kristne, som i en artikkel karakteriserer situasjonen sin med uttalelsen

«- Vi behandles som slaver».⁴²

I denne artikkelen uttaler de at

«kristne som er ulydige mot ordrene fra de muslimske familiene⁴³, blir banket opp».⁴⁴

Det fortelles om mishandling og maktmisbruk, slik som at de kristne i landsbyen tvinges til å jobbe uten betaling for muslimske landeiere. Men det rapporteres også at kopterne har startet opp møter på onsdagene, der de samles for å dele erfaringene med hverandre og kanskje også nå ut til menneskerettsorganisasjoner.

En gjenganger i rapportene er historiene om koptiske jenter som blir kidnappet og tvangsgiftet til muslimske menn. Åpne Dører kan fortelle at

«de siste årene er hundrevis av unge, kristne kvinner i Egypt blitt kidnappet og tvangsgiftet med muslimske menn.»⁴⁵

Det hevdes videre at

«myndighetene har gjort svært lite for å stoppe overgrepene og gjerningsmennene blir sjelden dømt.»⁴⁶

⁴² ÅD (2010) – Egypt: - Vi behandles som slaver, 16.09.2010.

⁴³ Lokale muslimske familier, der de kristne bor.

⁴⁴ Ibid

⁴⁵ ÅD (2010) – Egypt: Protest mot kidnappinger og tvangsgifting av kristne jenter, 25.08.2010.

⁴⁶ Ibid

Åpne Dører forteller at lovverket i Egypt forbyr overgang til islam om man ikke er fylt 21 år eller har fått tillatelse fra sine foreldre, og man må være fylt 18 år for ikke å trenge sine foreldres tillatelse til å gifte seg.⁴⁷ Likevel hevder den koptiske juristen og menneskerettsforkjemperen Mamdouh Nakhla i følge dem at omfanget av tvangsgifte og kidnappinger er så stor, at hele 2000 jenter i en fireårsperiode mellom 2006 og 2010 har søkt om å få konvertere tilbake til kristendommen etter en slik hendelse. Det hevdes igjen at myndighetene ikke følger opp lovene og følgelig impliseres det at myndighetene lar dette skje, i det minste passivt. Den egyptiske skribenten Magdi Khalil, bosatt i USA, går et skritt lenger enn dette. Khalil hevder at myndighetene faktisk står bak bortføringene:

«-Det er godt organiserte grupper som gjennomfører mange av disse kidnappingene. Vi har informasjon som indikerer at disse gruppene er støttet av myndighetene, hevder Khalil.

-Sikkerhetstjenesten i Egypt vet hvor de bortførte jentene befinner seg. Likevel nekter de å gi denne informasjonen til foreldrene. Dette viser at sikkerhetstjenesten er involvert i det som skjer, mener skribenten.»⁴⁸

Å være en synlig kristen kan i seg selv være farlig, om en skal dømme ut fra en historie både Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst rapporterte i 2010. En pastor og hans kone ble da angrepet og skutt av muslimske ekstremister, men overlevde utrolig nok. Mens konen ble skutt i armen, ble pastoren skutt i ryggen, i magen og i nakken.⁴⁹ Åpne Dører sin artikkel forteller hva som skulle ha vært årsaken til angrepet:

«Før Shenata ble skutt, dyttet en av angriperne ham av motorsykkelen og fortalte ham at han skulle lære ham en lekse om å «løpe rundt» og være en aktiv kristen.»⁵⁰

Historien forteller indirekte også om at myndighetene ikke er passive tilskuere til urett, slik man kan få inntrykk av i enkelte av rapportene. På den tid artiklene ble skrevet, var

⁴⁷ ÅD (2010) – Egypt: Kampanje mot bortføring av kristne jenter, 18.06.2010.

⁴⁸ Ibid

⁴⁹ NMIO (2010) – Overlevde mirakuløst, 25.06.2010.

⁵⁰ ÅD (2010) – Egypt: Uredd ektepar tjener Herren – også etter drapsforsøk, 13.06.2010.

gjerningsmennene fengslet og rettsaken var ventet å starte så fort pastoren var frisk nok til å møte i retten.

Ikke bare enkelt-kristne blir angrepet. Flere artikler rapporterer om angrep på kirker rundt om i landet. Nær grensen til Libya ble en landsbykirke angrepet av islamister vinteren 2010, og det ble rapportert om 28 skadede i etterkant av angrepet.⁵¹ Angrepet skal ha blitt igangsatt av en lokal moske-leder, fordi arbeid på kirken skal ha sperret for en tilstøtende vei. Etter angrepet arresterte politiet flere kristne som hadde tatt tilflukt i kirken og etterforsket dem for «opprørsk oppførsel».

Etter en julemesse på den koptiske kirkens julaften 6. januar 2010, skjedde det en massakre i Nag Hammadi, sør i Egypt. Seks koptiske kristne og en muslim som skulle besøke en koptisk kamerat, ble drept da en bil med bevæpnede menn stanset utenfor kirken og skjøt blindt inn i folkemengden.⁵² I etterkant av av massakren ble 29 aktivister arrestert av politiet, da de dro på besøk til de etterlatte etter ofrene. Blant de arresterte var bloggere og medlemmer av politiske partier. Politiet arresterte også tre menn som de mente var ansvarlig for ugjerningen, og satte i gang en rettssak, men de lokale kristne uttrykket redsel for at de skulle slippes løs et år eller to etter dommen, noe som skal ha skjedd i tidligere saker.⁵³

⁵¹ NMIO (2010) – Angrep på egyptiske kristne, 27.03.2010.

⁵² NMIO (2010) – Koptiske kristne skutt etter julemesse, 01.02.2010.

⁵³ NMIO (2010) – Rettssak etter massakren i Nag Hammadi, 07.04.2010.

Kart over Egypt og plasseringen av Nag Hammadi⁵⁴

Et gjentakende problem for kopterne er tilfeller der den ene parten i et ekteskap konverterer til islam. Norsk Misjon i Øst rapporterte i 2008 om Kamilia og hennes to tvillingsønner Mario og Andrew. ⁵⁵Faren deres skilte seg fra deres mor i 1998, og syv år etter krevde han foreldreretten og sørget for at 14-åringene ble omregistrert som muslimer. Etter tre års kamp i rettsvesenet ble faren tilkjent foreldreretten, på tross av lover i Egypt som gir moren foreldrerett inntil barna er 15.

Den ene gruppen historiene om forfølgelse kan deles opp i, er altså historiene om de eksisterende koptiske kristne. Den andre gruppen saker handler om muslimske konvertitter til kristendommen. Tidligere er saken til Maher al-Gohary nevnt. Han er ikke alene i å møte motstand. Den egyptiske advokaten og menneskerettighetsaktivisten Nagla al-Imam konverterte for noen år siden til kristendommen, og Åpne Dører rapporterte i midten av 2010 at hun var blitt anholdt av det egyptiske sikkerhetspolitiet, som mishandlet og truet henne:

⁵⁴ Kart over Egypt med plassering av Nag Hammadi -

<http://www.nmio.no/uploads/img4bbc5e7081ed5.png>

⁵⁵ NMIO (2008) – Kamp om foreldreretten til tvillinger, 05.12.2008.

«En offiser tok henne i håret og slo hodet hennes mot bordet slik at hun fikk ansiktsskader og brakk en tann. Han tok også tak i kjedet med kors rundt halsen hennes, strammet til, snakket nedsettende om deet kristne symbolet, og fortalte henne at hun burde passe på halsen sin.

Hun fikk beskjed om å holde seg i sitt hjem, hvis ikke vil ting hende med henne.»⁵⁶

Videre fortelles det at hun siden hun konverterte, ikke har fått lov til å jobbe og at hun har blitt truet med å miste advokatbevillingen.

I 2008 rapporterte Norsk Misjon i Øst om et søskenpar som etter over førti år som koptere, ble arrestert, anklaget for ikke å vedlikeholde sin islamske identitet.⁵⁷ De hadde ved et tilfelle oppgitt sin religiøse identitet som å være kristen. Kvinnene, som hadde levd som koptere hele sitt liv, var i offisielle papirer registrert som muslimer, som en følge av at faren i deres barndom hadde konvertert en kort tid til islam, for lettere å kunne skille seg fra sin kone. Som en følge av dette hadde hans barn blitt registrert som muslimer, men de to søstrene, som begge er analfabeter, var aldri blitt informert om dette, langt mindre gitt et valg. Da søstrene i henholdsvis 2007 og 2008 giftet seg, oppga de begge sin religiøse identitet som kristen, og kom således i søkelyset til myndighetene. Høsten 2007 ble den ene søsteren, Shadia El-Sisi, dømt til tre års fengsel, men ble frigitt to måneder senere. Den andre søsteren ble høsten året etter dømt til en tilsvarende fengselsstraff. Saken berører også andre i familien. Ektemennene deres har fått valget mellom å konvertere til islam eller få ekteskapet annullert, mens alle deres barn og barnebarn vil bli automatisk registrert som muslimer.

Et slående element ved de artiklene som omhandler problemene kopterne møter, er når de fleste artiklene er skrevet. Åpne Dører skriver i perioden 2007-2010 en stor mengde artikler rundt forholdene i Egypt, mens det ikke forekommer en eneste artikkel mellom sen 2004 og midten av 2007, og bare en håndfull før den tid. Norsk Misjon i Øst på sin side skriver kontinuerlig hele perioden, men også her tar omfanget seg opp litt over midt inn på 2000-tallet. Årsaken til dette oppsvinget er ikke å spore i dekingen direkte, men det forekommer å være sannsynlig at dette avspeiler et skifte i hvilke land disse to organisasjonene ønsker å fokusere på i sitt arbeide.

⁵⁶ ÅD (2010) – Egypt: Kvinne utfordrer islams forbud mot frafall, 12.07.2010.

⁵⁷ NMIO (2008) – Fanget av islam, 07.12.2008.

Begge organisasjonene opererer i land over hele verden, og begge utvidet i etterkant av jernteppets fall nedslagsfeltet for sine operasjoner fra først og fremst de kommunistiske landene, til et belte fra Afrika og Midtøsten over til Sør-Asia og videre til Latin-Amerika. Det er sannsynlig at det økte fokuset på Egypts kristne heller speiler at de to organisasjonene i løpet av midten av 2000-tallet fikk øynene opp for landet, eller økte sin tilstedeværelse der, snarere enn at situasjonen forverret seg. Artikkene sier i det minste ingenting om at dette skulle være tilfelle. En interessant observasjon er imidlertid at denne økte dekningen av Egypt i stor grad sammenfaller med avisenes forandring av fokus, fra kultur, feriemuligheter og «gladsaker», og over på utfordringene de koptiske kristne møter.

3.2.3 Sjøppelbyen i Kairo og Mamma Maggie

	NMIO	ÅD
Sjøppelbyen generelt	1	1
Mamma Maggie	3	1
Vennskapsbarnehager	4	0
Stefanusbarna generelt	4	0

Fordelingen av artikler om sjøppelbyen i Kairo.

Et annet tema som tas opp er sjøppelbyen i Kairo, en bydel der over hundre tusen mennesker lever av å sortere den store byens søppel.⁵⁸ (Innbyggertallet som blir oppgitt varierer, en annen artikkel sier at antallet er omkring 200.000.⁵⁹) Temaet er i all hovedsak eksklusiv til Norsk Misjon i Øst, de har publisert tolv artikler som omhandler det, mens Åpne Dører kun har to artikler, hvorav en er et referat av en artikkel Vårt Land har publisert på sine nettsider.

⁵⁸ NMIO (2007) – En kjærlighet som gir liv, 30.01.2007.

⁵⁹ NMIO (2010) – Vennskapsbarnehager!, 01.03.2010.

Rammen rundt all dekningen er Maggie Gobran, bedre kjent som Mamma Maggie. Denne kvinnen har siden slutten av åttitallet drevet sosialarbeid i Sjøppelbyen, lokalt kjent som Moqattam.⁶⁰ Norsk Misjon i Øst forteller:

«Her, blant samfunnets mest utstøtte og undertrykte, mottok Maggie Gobran [...], av alle kjent som Mamma Maggie, sitt kall til å virkeliggjøre Jesu kjærlighetsbud. Hun opplevde at Gud talte til henne om å gi sitt liv for å formidle håp og trøst til disse fattige. I likhet med de fleste i Egypt ante heller ikke hun at noen av hennes kristne søsken levde på denne måten. Inntil hun en dag fikk øye på noe som rørte seg under overflaten i en søppelhaug. Da hun gravde vekk det øvre laget, så hun et lite barn, levende begravd i søppel! Det ble starten på en virksomhet som begynte i det små, men som siden har vokst formidabelt og i dag trolig er det største frivillige humanitære arbeidet i Egypt.»⁶¹

Norsk Misjon i Øst forteller videre at Stefanusbarna, som arbeidet heter, har over 1000 ansatte og jobber på to plan: Med barnehagedrift og med hjemmebesøk der familiene barna tilhører blir fulgt opp. Barnehagene beskrives som «rene oaser midt i alt søppelet» og huser hver mellom 250 og 400 barn i alderen 2-6 år. Barna får «undervisning, leke på et rent sted, mat og helsesjekk, og de får høre evangeliet». Videre får også mødrene et tilbud; de «får opplæring i helse- og matstell».

Barnehagene blir beskrevet som «en kirke i søppelbyen med et klart budskap om Guds omsorg for kropp og sjel, det hele mennesket». Det fantes per desember 2010 over 30 vennskapsbarnehager i Norge.⁶²

Hjemmebesøkene, den andre delen av arbeidet, karakteriseres som ryggraden i arbeidet:

«Hver medarbeider får tildelt et antall barn han eller hun skal besøke en gang hver uke i hjemmet. Disse besøkene er ukas høydepunkt for familien. Da samler de seg rundt sin medarbeider som deler ut mat, sjekker behov for legehjelp og snakker med barna. En levendegjort fortelling fra Bibelen hører alltid med. Gjennom oppmuntrende ord og oppmerksomhet til den enkelte formidles kristen omsorg og kjærlighet. Hele familien nås gjennom barna.»⁶³

⁶⁰ NMIO (2005) – Stefanusbarna, 15.10.2005.

⁶¹ Ibid

⁶² NMIO (2010) – Den beste julegaven er å gi til Stefanusbarna!, 11.12.2010.

⁶³ NMIO (2005) – Stefanusbarna, 15.10.2005.

I tillegg til hjemmebesøkene inviterer også Stefanusbarna alle barna med på leir to ganger i året. I løpet av tre dager samles 150 barn pluss voksne ledere og får

«spise seg ordentlig mette, de får vaske seg rene og de får høre om Jesus Kristus som er glad i alle og ikke gjør forskjell på rik og fattig.»⁶⁴

Nye ledere rekrutteres fra tidligere Stefanus-barn som har vokst opp og vil gi de samme opplevelsene de fikk, videre. Det stilles to krav til lederne:

«At de hengir seg helt til arbeidet for de fattige barna, og at de daglig leser ett kapittel i Bibelen. Slik vet Mamma Maggie at hjertene holdes varme og at ny kraft strømmer til.»⁶⁵

Artikkelen avslutter med å fortelle hva som er drivkraften til Mamma Maggie:

«Hun ønsker å bygge en ny generasjon av koptere som er stolte av sin kristne identitet og som kan være lys og salt i et tøft samfunn.»⁶⁶

Mamma Maggies drivkraft forklares enda mer direkte i en annen artikkel fra Norsk Misjon i Øst:

«[Mamma Maggie] ser det som sin fremste oppgave å gi barna tilbake den gudstro som er blitt tatt fra dem.⁶⁷ Hun sier:

-Barna opplever så mye fornedrelse i hverdagen. Jeg vil at de skal møte mennesker som bryr seg om dem og hjelper dem til å finne veien videre i livet. Jeg vil at de skal lære seg å sette grenser og bryr seg om sine medmennesker, og ikke minst: Lære å verdsette seg selv som de unike, gudskapte menneskene de er.»⁶⁸

⁶⁴ Ibid

⁶⁵ Ibid

⁶⁶ Ibid

⁶⁷ Det fremkommer ikke hva som menes med denne setningen.

⁶⁸ NMIO (2010) – Den beste julegaven er å gi til Strefanusbarna!, 11.12.2010.

Mamma Maggie med barn fra Stefanusbarna.⁶⁹

Norsk Misjon i Øst har fire artikler hvor de går nærmere inn på Mamma Maggies barnehagedrift sett gjennom norske øyne. Flere barnehager i Norge har inngått et samarbeid med hennes barnehager gjennom opplegget vennskapsbarnehager, et opplegg initiert av Norsk Misjon i Øst og IKO.⁷⁰ Gjennom å være vennskapsbarnehage får de norske barnehagene tilsendt bilder fra arbeidet i Egypt som brukes i samtale med ungene, sammen med et pedagogisk opplegg til bruk i samlingsstunder, og de bidrar også med midler til driften av de kristne barnehagene i Kairo og til å etablere nye barnehager.⁷¹ Ansvarlig for opplegget, Marianne Haugerud, uttaler følgende:

«- Som vennskapsbarnehage får de norske barna kjennskap til hvordan barn har det andre steder i verden. De får se at det finnes mange barn i verden som lever i nød, og det blir en naturlig del av livet i barnehagen at man bryr seg om andre.

-Men det er viktig å få med at vi her i Norge også blir beriket, utdyper Marianne.

⁶⁹ Mamma Maggie med barn fra Stefanusbarna - http://www.stefanus.no/filestore/Bilder_-_Land/Egypt/MammaMaggie2Helwan-BAW.jpg?size=400x0&quality=75

⁷⁰ IKO – Kirkelig pedagogisk senter, et kompetansesenter som jobber med områdene kirke og menighet, barnehage, skole og hjem og familie
(<http://www.iko.no/sider/tekst.asp?side=1&submeny=Fakta%20om%20IKO>)

⁷¹ NMIO (2009) – Venner!, 30.10.2009.

-Det er ikke et ensidig fokus på at «vi rike i Norge» skal hjelpe «de fattige i Egypt». Både barnehagebarna og de ansatte får mye tilbake.»⁷²

Vigdis Mosby Larsen fra vennskapsbarnehagen Bjørketun forteller at samarbeidet er veloverveid:

«Når vi velger å bruke så mye tid på å lære om Egypt, er det vel gjennomtenkt. Vi har som mål at dette prosjektet skal bidra til økt forståelse og interesse for ulike kulturer. Gjennom arbeidet håper vi å øke barnas evne til empati, og gi glede over å kunne hjelpe andre. Engasjementet har vært stort, og barna har fått ny lærdom og nye interesser.»⁷³

Bjørketun barnehage stopper imidlertid ikke der. Artikkelen forteller at barnehagen vinteren 2010 avholdt basar til inntekt for Stefanus-barnehagene. Barna sang og solgte kafe-varer, i tillegg til at små kamel-figurer og barnas egne pyramidebilder ble solgt, alt midt i et forrykende snøvær. I alt 15.000 kroner ble samlet inn.

Engasjement smitter, og også enkelte skoler har engasjert seg, kan Norsk Misjon i Øst fortelle. I 2008 samlet Løvenstad skole i Oslo inn hele 15.000 kroner til Stefanusbarna og arbeidet blant kopterne i Karios slum. Engasjementet til disse barna smittet endatil videre til andre barn på skolen som ikke var med i klassene som egentlig var med på innsamlingen:

«Vigdis Bjorå (til høyre på bildet) fra Norsk Misjon i Øst fikk delta på en samling på Løvenstad skole, der hun hadde den store ære og glede av å motta pengene på vegne av Stefanusbarna i Egypt. Og, som om ikke det var nok: To jenter (bak på bildet), som gikk ett klassetrinn for høyt til å være med på innsamlingsopplegget, gjennomførte en egen innsamling på eget initiativ – og fikk inn kr. 1124.50!»⁷⁴

⁷² Ibid

⁷³ NMIO (2010) – Gleden ved å være vennskapsbarnehage, 07.04.2010.

⁷⁴ NMIO (2008) – Barn hjelper barn!, 22.06.2008.

Vigdis Bjorå og barn fra Løvenstad skole i Oslo.⁷⁵

Artiklene om vennskapsbarnehagene er ikke de eneste som har et fokus på hva nordmenn gjør for å hjelpe kopterne og spre kunnskap om dem og deres situasjon. Dikterpresten Eyvind Skeie, kjent for mange moderne salmer brukt i Den Norske Kirke, uttaler til Norsk Misjon i Øst følgende etter å ha møtt Mamma Maggie:

«Møtet med Stefanusbarna og Mamma Maggie har ikke minst lært meg at det nytter. Det nytter på gi omsorg. Det nytter å se barna og gi dem kjærlighet og forståelse. Mamma Maggie er et menneske med en uvanlig kombinasjon av omsorgsevne og strategisk gjennomføringskraft. Hun er en stor leder og et ydmykt menneske som det har vært et privilegium å møte.»⁷⁶

Uttalelsen kommer i en artikkel som forteller hvorfor Norsk Misjon i Øst ønsker at leseren skal donere penger til Stefanus-arbeidet til Mamma Maggie, og fortsetter med å ramse opp hva midlene går til I tillegg til arbeidet tidligere nevnt i dette kapittelet, kan man fortelle at pengene også går til tiltak som

«[y]rkesskoler for barn i alderen 10-17 år som setter dem i stand til å skaffe seg et levebrød» og «[l]egeklinikk og tannhelseklinikk».

⁷⁵ Bilde fra Løvenstad skole, Oslo - <http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=518>

⁷⁶ NMIO (2010) – Den beste julegaven er å gi til Stefanusbarna!, 11.12.2010.

Gaver kommer inn gjennom mange veier, en som blir presentert i en artikkel i 2010 er ekteparet Sissel og Erling Weydahl, som da de feiret sitt 120-årsjubileum ga alt de fikk i gaver til Stefanusbarna. Beveggrunnen deres forteller de om i et intervju på Norsk Misjon i Øst sine nettsider:

«-Vi hadde vært med på en tur til Egypt og sett Stefanusbarna og Mamma Maggies arbeid blant barna på «søppelfjellet» i Kairo. Det gjorde et veldig sterkt inntrykk på oss begge. Vi ble rett og slett helt satt ut. Det at vi hadde vært der og sett det med egne øyne, var viktig. Vi fikk komme tett innpå disse menneskene. Det er ikke så mye vi trenger, men de trenger alt. Dermed var dette noe hyggelig å gjøre.»⁷⁷

Ekteparet lagde en presentasjon med bilder og informasjon som ble vist i selskapet. Reaksjonen fra gjestene var positiv:

«-Gjestene syntes det var positivt å få være med å gi. Og det skal jo sies, at man gjerne tar litt ekstra hardt i når det er en gave som dette man gir. Mange syntes også det var sterkt og gripende å se hva slags arbeid det gikk til.»⁷⁸

Bønnen for penger virker. Det har ikke vært mulig å finne statistikk for enkeltland, men Norge i Dag sine nettsider kunne i 2005 fortelle at organisasjonen i 2004

«fikk inn 11.8 millioner i ordinære gaver [...], og én million i testamentariske gaver. Til sammen er dette en økning på 20 prosent i gaveinntekter.»⁷⁹

Seks år senere var summen nesten doblet. Vårt Land kunne i 2011 fortelle at Norsk Misjon i Øst i 2010

«omsatte [...] for 22,7 millioner kroner. 84 prosent av inntektene er innsamlede midler.»⁸⁰

⁷⁷ NMIO (2010) – Gjestene syntes det var positivt, 29.10.2010.

⁷⁸ Ibid

⁷⁹ Norge i Dag Nett (2005) – Økonomisk toppår i Norsk Misjon i Øst, 24.05.2005.

(<http://www.idag.no/aktuelt-oppslag.php3?ID=7529>)

Dette skulle tilsi at i 2010 fikk de inn ca 19 millioner kroner, fordelt på 11 land, pluss noen de ikke kan fortelle åpent om på nettet.⁸¹

3.2.4 Biskop Thomas

I enda større grad enn i tilfellet med søppelbyen, er biskop Thomas fra den koptisk-ortodokse kirke i Egypt, Norsk Misjon i Øst sitt domene. Åpne Dører skriver om ham en eneste gang i løpet av 2000-2010, da biskopen etter trusler fra islamister i 2008 avlyste et Norgesbesøk.⁸² Artikkelen forteller at biskopen etter en tale han holdt i juli 2008 ved Hudson-instituttet i USA, fikk sterke reaksjoner fra moskeene i hans hjemdistrikt. I talen hadde han påpekt

«bl.a. den kulturelle og religiøse undertrykkelse som kopterne lider under, og han kritiserer den «islamisering» av det egyptiske samfunnet som finner sted og viser hvordan dette innebærer en sterk diskriminering av koptere og andre ikke-muslimer.»⁸³

I etterkant av disse uttalelsene hadde biskop Thomas mottatt trusler, og noen egyptiske aviser hadde lobbyert for at han skulle miste sitt statsborgerskap og gjøre ham til en persona non grata i Egypt. Følgelig bestemte han seg for å forbli i USA til tingene hadde roet seg, og avlyste besøket til Norge og hjemreisen til Egypt.

Den første artikkelen om biskop Thomas fra Norsk Misjon i Øst sin side, ble publisert høsten 2005. Randi Jørgensen, styremedlem i Norsk Misjon i Øst, forteller om møtet med ham. Han omtales som

«en uredde talsmann for minoritetenes rettigheter i Egypt»⁸⁴

⁸⁰ Vår Land Nett (2011) – Norsk Misjon i Øst skifter navn, 30.10.2011.

(<http://www.vl.no/troogkirke/norsk-misjon-i-ost-skifter-navn/>)

⁸¹Norsk Misjon i Øst – Prosjektoversikt

(<http://www.nmio.no/modules/smartsection/item.php?itemid=224>)

⁸² ÅD (2008) – Egypt: Biskop Thomas trues av islamister, avlyser Norges-besøk, 26.08.2008.

⁸³ Ibid

⁸⁴ NMIO (2005) – Talsmann for de undertrykte, 22.10.2005.

og som en

«travelt opptatt mann, men [som] hadde satt av god tid til oss og tok oss imot med åpenhet og varme. Han har en trygg og sterk personlighet, g et levende og fascinerende vesen.»⁸⁵

Artikkelen presenterer videre noen utfordringer biskop Thomas jobber med i forhold til forfølgelse av koptere. De sakene som kort nevnes er kidnapping av kristne jenter og økonomisk press for å få folk til å konvertere til islam. Videre fortelles det at biskop Thomas og hans medarbeidere driver et viktig diakonalt arbeid, og det arbeidet som spesifikt nevnes er retreatstedet Anafora, hvor

«hvem som helst kan komme [...] for å finne ro i de vakre omgivelsene. Man an delta i de koptiske tidebønnene, eller man kan være helt for seg selv. Og man betaler det man vil eller har råd til».⁸⁶

Interessant nok nevnes ikke en ting som ofte nevnes i de norske avisenes artikler: At biskop Thomas fungerer som en uoffisiell «utenriksminister» for den koptiske kirke. Det som derimot nevnes, er at han senere på året skal på besøk til Norge i forbindelse med arrangementer i samarbeid med Norsk Misjon i Øst, under «Søndag for de forfulgte». Hva Søndag for de forfulgte er, nevnes ikke i artikkelen, antagelig antar artikkelforfatter at leseren kjenner til fenomenet. Søndag for de forfulgte en internasjonal dag som markeres av kirker og kirkelige organisasjoner i (per 2011) over hundre land.⁸⁷ I Norge er både Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører sterkt med i markeringene.

I 2005 ble Stefanusprisen utdelt for første gang. Stefanusprisen er en menneskerettighetspris, initiert av Norsk Misjon i Øst. Sammen med et kunstverk og et diplom, får prismottageren et pengebeløp til den saken vedkommende jobber for. Den første personen som fikk Stefanusprisen var biskop Thomas.⁸⁸ Priskomiteen begrunnet tildelingen på følgende vis:

⁸⁵ Ibid

⁸⁶ Ibid

⁸⁷ NMIOs nettsider: Bli med!

(<http://www.nmio.no/modules/smartsection/item.php?itemid=148>), 20.10.12.

⁸⁸ NMIO (2005) – Stefanusprisen til biskop Thomas, 08.11.2005.

«Biskop Thomas tildeles årets Stefanuspris for sitt uredde og modige engasjement for trosfrihet og menneskerettigheter i Egypt. I første rekke gjelder dette i forhold til den kristne minoriteten i landet og det store demokratiunderskudd som finnes vis-á-vis de ikke-muslimske minoriteter.»⁸⁹

Artikkelen berømmer biskop Thomas for å ha

«vist en særegen evne til å søke dialog fremfor konfrontasjon»⁹⁰

Og forteller videre at biskop i Oslo, Ole Chr. M. Kvarme, stod for overrekkelsen. Den norske biskopen, som blir fortalt å ha inngående kjennskap til de kristne i Midtøsten sin situasjon, uttalte følgende om prisvinneren:

«Voldelige opptøyer og aksjoner har hatt som mål å bringe koptiske kristne til taushet, og de opplever at koptiske kristne blir diskriminert og blant annet nektes høyere utdannelse. Myndighetene har lagt begrensninger på vedlikehold og restaurering av gamle kirker, og de har nektet bygging av nye kirker i landsbyer med stor koptisk befolkning. I denne kontekst har biskop Thomas vært en tydelig røst for en undertrykket befolkningsgruppe og en aktiv entreprenør for religionsfrihet og menneskerettigheter i sitt land.»⁹¹

⁸⁹ Ibid

⁹⁰ Ibid

⁹¹ Ibid

Generalsekretær Bjørn A. Wegge, biskop Thomas og styreleder Lars Inge Magerøy med kunstverket av Terje Grøstad.⁹²

Norsk Misjon i Øst forteller at biskopen er opptatt av de unge, som han mener er viktig for fremtiden for den koptiske kirke. Han påpeker at selv om han er takknemlig for all den hjelp som kommer utenfra til kirken hans, er det viktig at fornyelse også kommer innenfra. De to elementene som han mener er viktigst og som han jobber for å gi de unge, er det som på engelsk kalles «empowerment» og «equipment». Om empowerment sier han blant annet følgende:

«Det engelske «to empower» betyr å «gi kraft til» eller «bemyndige til». De unge må få et nært forhold til den kristne arven, nytolket inn i det samfunnet de nå lever i. De må kjenne den historie og åndelige arv som de er en del av, men det er minst like viktig at de kjenner sine rettigheter. Derfor blir opplysning om menneskerettighetene og det å lære seg å anvende dem på sin egen situasjon så viktig»⁹³

Om «equipment» har han følgende å si:

«Det er også nødvendig å «to equip», som best kan oversettes med «å utruste» eller «utstyre». Her sikter biskop Thomas til at kirken hans trenger verktøy. I første rekke er han opptatt av skole og utdanning. De koptiske ungdommene blir diskriminert i utdanningssystemet. Diskrimineringen skjer ofte indirekte, på skjulte og utspekulerte måter: En jobb var plutselig ikke ledig likevel, noen andre – med dårligere søknad – gikk foran i opptakskøen til universitetet.»⁹⁴

For å få til dette, har biskop Thomas startet opp en barneskole i sitt bispedømme, hvor kristne og muslimske barn går sammen, og lærer om hverandres tro og tradisjoner. Dette fremmer dialog i et lokalmiljø preget av konflikter mellom kristne og muslimer, forteller artikkelen.

Norsk Misjon i Øst dekker også de mange besøkene til biskop Thomas i Norge. Våren 2008 forteller de fra et besøk til Menighetsfakultetet i Oslo, der biskopen fortalte om den koptiske

⁹² Bilde fra utdeling av Stefanusprisen -

(<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=136>)

⁹³ NMIO (2007) – En ørkenskilpadde visste råd, 30.01.2007.

⁹⁴ Ibid

kirken i Egypt, og snakket om sitt syn på kirkelige anliggender. Han sammenlignet kristendommen opp mot jødedommen og islam, og sa at mens de to sistnevnte har hellige steder, har ikke kristendommen noen steder som er mer hellige enn andre. Følgelig kritiserte han korstogene i middelalderen, som han karakteriserte som et av to virus som kristendommen har blitt utsatt for i historiens løp:

«- De kalte seg kristne, men reiste på krigerferd mot andre folk. Og sverdene deres var pyntet med Jesu kors! Det har ikke noe med kristendom å gjøre, det er en forvrenging av troen. Og for de kristne som levde i Midtøsten på den tiden, var det vanskelig å forstå hvorfor det kom krigere fra nord som attpåtil kalte seg kristne.»⁹⁵

Biskopen trakk videre dette fram mot i dag, idet han snakket om president Bush og krigen mot terror:

«-Jeg visste ikke at Bush var kristen. Hvordan kan man som kristen hevde at man har Gud med seg i krig? En kristen prest kan ikke gå blant soldater og be om seier for sine egne og dermed nederlag og død for de andre.»⁹⁶

Videre fortalte biskopen at ha etter terrorangrepet mot USA i 2001 hadde sendt president Bush et brev der han som en kristen bror til en annen oppfordret ham til å tilgi og ikke gi etter for hevntanker.

«-Jeg fulgte med i nyhetene på TV og ventet på at Bush skulle si det til hele verden: «Vi har bestemt oss for ikke å søke hevn. Som kristne må vi tilgi. Vi vil ha fred.» Men, som dere alle vet: Det var det stikk motsatte som skjedde. Irak-invasjonen var snart et faktum. Hevnen var i gang, med alle sine tusener på tusener av ofre.»⁹⁷

Det andre viruset biskop Thomas snakket om, var statskirken som kom til verden med Konstantin den store i Romerriket. Biskopen mente at den nære relasjonen mellom presteskap og keisermakten hadde ført til mye vondt og at den heller ikke hadde noen bibelsk begrunnelse. Om den norske kirke sa han følgende:

⁹⁵ NMIO (2008) – Virus i kristendommen , 05.04.2008.

⁹⁶ Ibid

⁹⁷ Ibid

«- Nå trenger dere en *skilsmisse* her i Norge, sa biskop Thomas på sin karakteristiske, humoristiske måte og høstet latter fra tilhørerne.

-I Sverige kom det jo til et skille mellom staten og kirken for noen år siden. Og, ja, de har vanskeligheter med å få nok penger, de har trøbbel med vedlikehold av kirker og det er flere enn før som melder seg ut. Men likevel: Det er verdt det! Det er en fri, nyfødt kirke, uavhengig av staten, som nå vokser fram i Sverige.»⁹⁸

Til slutt forteller artikkelen om et spørsmål som biskopen fikk etter foredraget sitt. En student stilte spørsmål til biskop Thomas på hvorvidt man som kristen ikke skal forsvare seg mot undertrykkelse, men bare ta imot alt og tåle uretten:

«-Jeg er glad for det spørsmålet, svarte biskopen.

-Jo, det er klart at vi skal stå opp for våre rettigheter. Vi må påtale uretten og konfrontere dem som undertrykker oss. Men vi må alltid gjøre det med kjærlighet! Aldri med hat eller fordi vi søker hevn.»⁹⁹

Høsten 2008 avlyste biskopen som tidligere nevnt sitt planlagte besøk til Norge, grunnet trusler. Norsk Misjon i Øst uttalte i den forbindelse at

«-Vi i Norsk Misjon i Øst er lei oss for at alle arrangementene vi hadde lagt opp til nå blir avlyst, men vi ser på det hele som en utsettelse, siden vi håper og tror at biskop Thomas kan komme ved en senere anledning, sier informasjonssjef Jon-Geir Dittmann [...].»¹⁰⁰

Og håpet slo til; allerede sommeren etter kan Norsk Misjon i Øst fortelle at biskop Thomas har vært på en ny tur til Norge den våren, i det de kaller en «mini-turné». (NMIO 2009 Biskop Thomas på mini-turné) Det fortelles at han besøkte flere byer i østlands-regionen, og soknepresten ved Landvik kirke uttalte følgende:

«-I tre år har menigheten hatt tett kontakt både med biskopen og hans medarbeidere ved retreatsenteret Anafora og menigheten hans i El-Qussia. Nå avsluttes misjonsprosjektet som

⁹⁸ Ibid

⁹⁹ Ibid

¹⁰⁰ NMIO (2008) – Biskop Thomas avlyser, 27.08.2008.

formell del av Landvik menighets misjonsengasjement. Men gjennom disse årene har biskop Thomas fått så mange venner her at det fortsatt vil være fokus på den koptiske kirke her i sognet.»¹⁰¹

Soknepresten forteller videre at alle aldersgrupper har vært engasjert, fra barnehagebarn og oppover, og roser biskop Thomas for jobben han gjør som representant for den koptiske kirke:

«Den koptiske kirke, slik vi møter den gjennom en representant som biskop Thomas, fremstår som en viktig inspirasjonskilde for norske kristne: Som en sterk påminnelse om vårt behov for fornyelse og vårt nødvendige fokus på de forfulgte. Og i takknemlighet over en tydelig Jesus-forkynnelse, avslutter Berntsen.»¹⁰²

*Sogneprest Tom Martin Berntsen og biskop Thomas i Landvik kirke.*¹⁰³

I tillegg til biskop Thomas som person og hans budskap i egenskap av uoffisiell «utenriksminister» for den koptiske kirke i Egypt, skriver Norsk Misjon i Øst flere artikler om de tre prosjektene han står bak i sitt eget hjemland; Anafora farm, skolesenteret Anastasia og opplevelsessenteret Anamnesia.

¹⁰¹ Ibid

¹⁰² Ibid

¹⁰³ Sogneprest Tom Martin Berntsen og biskop Thomas i Landvik kirke - (<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=637>)

«Skolesenteret Anastasia («oppstandelse») skal, som ordet antyder, løfte unge koptere ut av fattigdom og uvitenhet. Mens Anamnesia («hukommelse») er et opplevelsessenter som skal hjelpe de koptiske kristne å huske sin historie og sine åndelige røtter.»¹⁰⁴

Biskop Thomas selv uttaler til Norsk Misjon i Øst følgende på spørsmål om hvorfor han har startet alle disse prosjektene:

«Det er mitt brennende ønske at kopterne skal oppdage seg selv, sine røtter og sin rike historie. I det egyptiske storsamfunnet er denne historien dels skjult eller, enda verre, ignorert. En to tusen år lang kristen historie blir på mange måter usynliggjort og marginalisert. Den offisielle historiefremstillingen belyser den faraoniske tid, men så går man ofte rett over på de islamsk-arabiske erobringer. Den koptisk-kristne tilstedeværelse behandles som en historisk parentes. Med Anafora, Anastasia og Anamnesia kan både nordmenn og andre utlendinger bli kjent med de koptiske kristnes spiritualitet og få et møte med et annet Egypt enn det som tilbys gjennom masseturismen i badebyen Hurghada eller på Egyptisk Museum i Kairo.»¹⁰⁵

Han understreker at han er fullt klar over at de ortodokse kopterne ikke er de eneste representanter for de kristne i Egypt, og sier at

«De andre historiske kirkene i landet sammen med «nyankommerne» - protestantene er en del av helheten når de kristne i Egypt står på agendaen. Men det er viktig at dere får øynene opp for den koptiske kirke og dens betydning for, ikke bare Egypt, men hele kristenheten i Midtøsten. Kopterne utgjør to tredjedeler av alle kristne i regionen.»¹⁰⁶

Han uttrykker videre en bekymring for at Midtøsten tømmes for kristne, noe han sier har foregått sakte, men kontinuerlig, i generasjoner. Han sier at han ønsker å gi sitt bidrag til å demme opp for denne utviklingen med de prosjektene han har startet. Dette håper han skal

¹⁰⁴ NMIO (2009) – En røst som roper i ørkenen, 30.10.2009.

¹⁰⁵ Ibid

¹⁰⁶ Ibid

«stimulere koptisk ungdom til å ha tro på sitt eget land, sin egen kirke og sine egne muligheter, [slik at disse] kan være med på å prege fremtidens Egypt.»¹⁰⁷

Han uttaler videre at radikal islam, slik den kjennes gjennom Sayyid Qutb,

«er svært vanskelig å håndtere.»¹⁰⁸

Han mener likevel at ting ikke er helt svart, all den tid det finnes

«mange moderate krefter som ønsker et moderne, multikulturelt og tolerant samfunn.»¹⁰⁹

På spørsmål fra Norsk Misjon i Øst om hvorfor han ønsker nordmenn velkommen til retreatsenteret sitt i ørkenen, sier han:

«-Klosterbevegelsen og litteraturen fra ørkenfedrene og –mødrene spredte seg til store deler av kristenheten gjennom middelalderen. Denne gamle fornyelsesvevegelsen har tatt seg opp igjen i Europa og i Norge. Det jeg ønsker, er at når dere møter oss – kopterne – skal fokus ikke være på dogmatikk og meninger, men på praksis erfaring og identitet.»¹¹⁰

I tillegg til dette større intervjuet med fokus på hele engasjementet til biskopen, har Norsk Misjon i Øst også noen artikler som tar for seg de enkelte prosjektene. I 2007 skrev de for eksempel om hvordan biskopen skapte flere jobber for fattige koptere ved Anafora farm ved å starte opp produksjon av syltetøy av hibiskusblomster, som han håpte på å få eksportert til blant annet Norge.¹¹¹

Størst fokus har de på Anastasia, som fikk fire artikler over litt over ett år i perioden 2009-2010. Skolen, som oppgis å ligge på Anafora, altså, antakeligvis på samme sted som farmen med

¹⁰⁷ Ibid

¹⁰⁸ Ibid

¹⁰⁹ Ibid

¹¹⁰ Ibid

¹¹¹ NMIO (2007) – Hibiskus blir syltetøy, 11.12.2007.

samme navn, sies i en av disse artiklene å skape verdighet i form av et verdig og rettferdig liv for alle.¹¹²

Eyvind Skeie, den kjente norske salmedikteren, har et samarbeid med Norsk Misjon i Øst, og rapporterte om en god utvikling for prosjektene. Han uttalte i 2010 etter en reise til Anastasia og Anafora at

«Biskop Thomas [...] har vært klok nok til å få andre medarbeidere inn i virksomheten, slik at ikke alt lenger hviler på en person. Det kan se ut som om arbeidet beveger seg fra en gründerfase og over til en driftsfase, og det er meget gledelig.»¹¹³

*Eyvind Skeie, salmedikter og samarbeidspartner med Norsk Misjon i Øst.*¹¹⁴

De to siste artiklene dokumenterer effekten av disse prosjektene for enkeltmenneskene som holder til der. En ung jente ved navn Fatima uttaler dette:

««Uten Anastasia ville jeg aldri kunnet arbeide slik jeg gjør i dag,» forteller unge Fatima [...] med et smil. Hun er en av de unge jentene som har fått livet sitt forandret etter et opphold her. «På Anastasia lærte jeg at jeg er verdifull selv om jeg er kristen og kvinne. Hele oppveksten er jeg blitt møtt med at jeg ikke kan utrette noe i samfunnet, men nå vet jeg at det ikke er sant!»»¹¹⁵

¹¹² NMIO (2009) – Anastasia Training Center skaper verdighet, 30.10.2009.

¹¹³ NMIO (2010) – Anastasia i rute, 20.05.2010.

¹¹⁴ Eyvind Skeie, salmedikter og samarbeidspartner med Norsk Misjon i Øst (<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=825>)

¹¹⁵ NMIO (2010) – Fatima får hjelp på Anastasia, 27.11.2010.

Den unge jenten Fatima har fått livet forandret etter et opphold ved skolesenteret Anastasia.¹¹⁶

På Anastasia er en av temaene som det undervises i, koptisk språk og historie. Norsk Misjon i Øst forteller at koptisk språk i dag ikke lenger er i aktivt bruk, og kun brukes i liturgien i kirken. Grunnen til dette er at språket allerede i år 700 ble forbudt brukt i offentlige dokumenter. Fader Iostos, som er lærer ved språkkursene på Anastasia, forteller at mange av hans elever uttaler at arabisk ikke er deres språk, og at det å lære språket som brukes i kirken handler om identitet og røtter.¹¹⁷

¹¹⁶ Den unge jenten Fatima har fått livet forandret etter et opphold ved skolesenteret Anastasia (<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=921>)

¹¹⁷ NMIO (2010) – Det handler om identitet og røtter, 29.10.2010.

Fader Iostos er en entusiastisk og engasjert lærer.¹¹⁸

To jenter som deltok på et av fader Iostos' kurs, Mariam og Maria, uttrykker begeistring for å lære koptisk språk:

«-Vi elsker å komme hit til Anastasia og får lære om vår egen kultur og vårt språk, sier Mariam.

-Jeg kommer fra meg enkle kår i El-Quassia, sør i Egypt, utdyper Maria.

-Å få komme hit til Anastasia er til stor oppmuntring og glede for meg! Det koptiske språket er en viktig del av vår identitet. Jeg håper vi en gang kan begynne å snakke vårt eget språk igjen.»¹¹⁹

¹¹⁸ Fader Iostos er en entusiastisk og engasjert lærer.

(<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=887>)

¹¹⁹ NMIO (2010) – Det handler om identitet og røtter, 29.10.2010.

Mariam og Maria deltar på kurs i koptisk språk og kultur.¹²⁰

Anastasia jobber for å utruste koptisk ungdom til å kunne møte fremtiden med bedre jobbmuligheter, både jenter som gutter. Arbeidsledighet er nemlig et stort problem blant koptisk ungdom i området, og mange velger å emigrere. Følgelig har arbeidet mange resultater, både det at ungdommene får bedre jobbmuligheter, men også at det hjelper til å motvirke emigrasjonen. Men Anastasia har et særlig fokus på kvinner. Over 300 kvinner har over en fireårsperiode deltatt i kurs kalt «Axia», som betyr «verdighet».¹²¹ Axia-kursenes uttalte mål er

«å løfte opp kvinnene i det egyptiske samfunnet.

-Vi lærer dem at de er skapt i Guds bilde, forteller Sally [medansvalig for Axia-kursene].

-Kvinnene kan oppnå mye og skape et bedre liv for seg selv og sin familie, hvis de bare får tro på at de kan!»¹²²

Etter at kursene er over, forteller Sally at kvinnene møtes ukentlig i kirken, for samtaler og diskusjoner. Noen av kvinnene utdanner seg videre, mens andre prøver å få seg en jobb. Arbeidsledigheten er som nevnt høy, men kvinnene er kreative, og en av de nye bedriftene som er blitt startet i kjølvannet av Axia-kursene, er en brudesalong som leier ut brudekjoler.

¹²⁰ Mariam og Maria deltar på kurs i koptisk språk og kultur.

(<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=887>)

¹²¹ NMIO (2010) – Det handler om identitet og røtter, 29.10.2010.

¹²² Ibid

3.2.5 Trosfrihet

Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst jobber som nevnt blant annet med å fremme trosfrihet i verden, noe som også avspeiles i artiklene deres. Men flere av artiklene deres handler også mer direkte om dette temaet. En innvending som disse organisasjonene ofte møter, er hvordan en organisasjon som er kristelig fundert kan jobbe for trosfrihet og menneskerettigheter for alle religiøse minoriteter, også ikke-kristne. Norsk Misjon i Øst tar opp denne problematikken i en artikkel i 2006. Informasjonssjef Jon-Geir Dittmann skrev da at organisasjonen tidvis blir utfordret fra to sider i samfunnet. Den ene siden spør som over:

«Kan NMØ som en misjonsorganisasjon arbeide for trosfrihet for alle mennesker på en troverdig måte? Vil ikke den sterke linken til kirkelige samarbeidspartnere skape en klar forskjellsbehandling i forhold til de andre religionene?»¹²³

Den andre siden spør derimot:

«Bør ikke NMØ konsentrere seg om misjon og hjelp til kristne søsken som forfølges for sin tros skyld? Er det rett for eksempel å forsøke å hjelpe muslimer til å kunne tilbe åpent i moskeen?»¹²⁴

Informasjonssjefen innrømmer åpent at dette er en spenning i arbeidet deres som de ikke kan lage en enkel formel for. Men han mener også at organisasjonens kall og legitimitet ligger nettopp i dette brytningsfeltet. Helt siden oppstarten har organisasjonen vært opptatt av både misjon og menneskerettigheter, og man fant fort ut at man ikke kunne yte noen reell hjelp til kirkene bak Jernteppet, hvilket var organisasjonens formål de første årene, uten å bekjempe myndighetene og ideologien som disse myndighetene sto for. Likeledes mener han at heller ikke i dag kan de som organisasjon rendyrke arbeidet mot misjon og hjelp til kristne alene, og overse den undertrykkelsen som rammer både kristne og andre troende.

I mange land er undertrykkelse av både kristne og andre religiøse samfunn, og denne undertrykkelsen kan ikke man som kristen se bort i fra når det ikke rammer ens egne trossøsken, resonnerer han:

¹²³ NMIO (2006) – Trosfrihet kun for de kristne?, 15.09.2006.

¹²⁴ Ibid

«Skal trosfrihet bli en realitet, er det ikke nok bare å tenke på de kristne. Selv om vi ikke kan tilbe sammen med buddhister eller muslimer, så kan vi kjempe sammen for noen grunnleggende menneskerettigheter. I mange land er det dirkete farlig å kjempe for at menneskerettighetene skal bli respektert. De som likevel våger å gjøre det, fortjener vår støtte, også de som ikke er kristne.

Når NMØ kjemper for religions- og trosfrihet, så er ikke det noe mindre kristelig legitimt enn å drive misjon og evangelisering. Begge deler har en bibelsk basis, fordi Gud vil både rettferdighet og frelse. Vårt motto «Sammen for de forfulgte» vil som oftest bety hjelp til forfulgte kristne, men det finnes situasjoner og steder der vi i kampen for trosfrihet trenger å stå sammen med alle mennesker av god vilje.»¹²⁵

Et sentralt begrep i arbeidet til Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst er «forfølgelse», og sistnevnte skrev i 2006 en artikkel som nærmere definerer hva som ligger i begrepet. Modellen de bruker er laget av Johan Candelin, en medarbeider i den felleskirkelige organisasjonen World Evangelical Alliance, og kalles på norsk «forfølgelsens tre faser». Den første fasen, som er den minst alvorlige, er «desinformasjon», og forklares slik:

«Når en gruppe troende blir baktalt og tillagt synspunkter og handlinger som skaper et usant bilde av dem og gir dem et dårlig rykte. Slagkraftige medier er gjerne involvert i slike svertkampanjer.»¹²⁶

Veien over til den andre fasen er gjerne kort. Denne fasen kalles «diskriminering»:

«For eksempel behandles store deler av Midtøstens kristne som annenrangs borgere, som diskrimineres særlig på det private plan. De har ikke samme rett til utdanning/høyere stillinger som majoriteten.»¹²⁷

Den tredje og mest alvorlige fasen er en ren «forfølgelse». Den beskrives slik:

¹²⁵ Ibid

¹²⁶ NMIO (2006) – Hva er «forfølgelse»? , 19.06.2006.

¹²⁷ Ibid

«Diskriminering glir over i ren forfølgelse når det systematisk utøves vold og press or å hundre personer eller grupper i å leve ut sin tro – eller når de tvinges til å fornekte sin tro. Forfølgelse utføres både av myndigheter og politi (f.eks. Nord-Korea, Turkmenistan, Burma), av militære ekstremist- og terrorgrupper (f.eks. Irak og Indonesia) og av lokalbefolkningen (f.eks. India og Pakistan).»¹²⁸

Disse tre fasene deles igjen inn i «passiv» og «aktiv», hvor «passiv» innebærer at myndighetene vet hva som skjer, men ikke griper inn, og «aktiv» innebærer at myndighetene aktivt bidrar til overgrepene.

Kampen for trosfrihet innebærer for Norsk Misjon i Øst også lobbyering ovenfor norske myndigheter. Sommeren 2009 skrev assisterende generalsekretær i organisasjonen, Jon-Geir Dittmann, et åpent brev i Vårt Land til daværende utenriksminister Jonas Gahr Støre, der han oppfordrer ministeren til å legge press på egyptiske myndigheter i saken til Maher al-Gohary, som er nevnt tidligere i denne oppgaven. Al-Gohary kjempet på det daværende tidspunkt for å få godkjent sin konvertering fra islam til kristendom, et krav han nettopp hadde fått avvist i egyptisk rett. Allerede i 1973 konverterte han, men fremdeles stod han og hans unge datter registrert som muslimer, selv om det var gått mange år og datteren var født kristen.¹²⁹

Dittmann påpeker at Islamsk Råd Norge sammen med Mellomkirkelig Råd allerede to år i forveien hadde utstedt en erklæring om at alle mennesker har rett til å skrifte tro, også fra islam:

«Vi tar avstand fra og ønsker å motvirke vold, diskriminering og trakassering som følge av at mennesker ønsker å konvertere eller har konvertert fra en religion til en annen, enten det skjer i Norge eller i utlandet.»¹³⁰

Dittmann påpeker videre at Norge er medlem i FNs menneskerettighetsråd i Geneve, og utfordrer Gahr Støre og norsk UD til å

«bruke Islamsk Råd for alt det er verdt når menneskerettigheter for særdeles vanskeligstilte personer i muslimske land står på dagsordenen.»¹³¹

¹²⁸ Ibid

¹²⁹ NMIO (2009) – Kjemp for retten til å skrifte tro!, 29.06.2009.

¹³⁰ Ibid

Et halvt år senere tok Dittmann opp igjen saken i et nytt åpent brev til utenriksministeren, publisert i Vårt Land og DagenMagazinet.¹³² Han gjentar sakens kjennsgjæringer og skriver at han ikke har fått svar fra ministeren, men tar seg friheten til å minne ham på saken. Han siterer Gahr Støre på å ha uttalt at Norge i FNs Menneskerettighetsråd

«vil [...] kjempe blant annet for yringsfriheten, utsatte gruppers rettigheter og mennesker på flukt i eget land.»¹³³

Dittmann minner om at Gahr Støre samme dag som innlegget står i trykken redegjør for Norges menneskerettighetspraksis og svarer på spørsmål i den såkalte Universal Periodic Review, og at Egypt skal gjøre det samme to måneder senere. Han mener at dette vil være

«en ypperlig anledning for Norge til å ta opp den mangelfulle religionsfriheten i landet og, ikke minst, fokusere på konvertittenes vanskelige situasjon.»¹³⁴

Han tilbyr så Norsk Misjon i Øst sin ekspertise om det skulle være ønskelig, og avslutter med å gjenta sin oppfordring:

«Jeg utfordrer igjen utenriksminister Støre til å svare: Hva kan og vil Norge gjøre i forhold til egyptiske myndigheter i spørsmålet om religionsfrihet generelt og retten til å skifte tro spesielt?»¹³⁵

Både Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører jobber også for trosfrihetens sak ved å videreformidle rapporter fra internasjonale vaktbikkjer, slik som den årlige rapporten fra «United States Commission on International Religious Freedom». I 2005 oversatte og publiserte Norsk Misjon i Øst rapportens kapittel om Egypt. Kapittelet starter med å erklære at

¹³¹ Ibid

¹³² NMIO (2009) – Vil Norge kjempe for religionsfriheten?, 02.12.2009.

¹³³ Ibid

¹³⁴ Ibid

¹³⁵ Ibid

«Alvorlig diskriminering, intoleranse og andre brudd på menneskerettighetene, mot medlemmer av religiøse minoriteter, inkludert «ikke-praktiserende» muslimer, fortsetter å være utbredt i Egypt.»¹³⁶

Rapporten fortsetter med å skryte av at myndighetene tross dårlig rulleblad har forbedret seg, og nevner forbedret presentasjon av kopterne i skolebøkene, men nevner også bekymring over økende innflytelse for islamsk ekstremisme. Videre beskriver rapporten situasjonen for henholdsvis muslimer som ikke følger ortodoks islamsk tro, for kristendom, for bahai og for jødedom. Om kristendom sier rapporten at

«Koptiske og andre kristne kirkesamfunn møter stadig problemer som sosial intoleranse og vold fra muslimske ekstremister, og regjeringen har unnlatt å adressere dette problemet i nødvendig grad.»¹³⁷

Rapporten forteller videre at 94 av 96 anklagede muslimer i egyptisk høyesterett har fått opprettholdt frifinnelsen de fikk i rettssaken etter drapet på 21 kristne noen år tilbake, og at menneskerettsadvokatene ikke har flere muligheter for å forfølge saken uten at egyptiske myndigheter blir presset til å etterforske det advokatene mener er slett politiarbeid og prosedyrefeil i rettsakene.

Rapporten bekrefter også andre ting. Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst har rapportert over årene, slik som at kristne opplever offisiell og sosial diskriminering:

«Selv om egyptiske myndigheter erklærer at det ikke finnes lover eller regelverk som hindrer kristne i å inneha sentrale posisjoner i samfunnet, opplever de koptiske kristne de facto diskriminering i forbindelse med utnevning av regjeringsmedlemmer og andre høyere embetsstillinger.»¹³⁸

Rapporten bekrefter videre fortellingene som de kristne organisasjonene har formidlet om konvertitters problemer, og forteller at den statlige sikkerhetstjenesten overvåker mange

¹³⁶ NMIO (2005) – Annual Report 2005: Egypt, 23.07.2005.

¹³⁷ Ibid

¹³⁸ Ibid

personer som de vet har konvertert, og at noen blir arrestert for å forsøke å endre religionen sin på offentlige papirer. Det fortelles videre at de fleste konvertitter gjør det i det stille.

I 2003 videreformidlet Norsk Misjon i Øst et opprop skrevet av egyptiske konvertitter, som krevde sine menneskerettigheter, spesifikt deres trosfrihet, anerkjent.¹³⁹ Oppropet ble skrevet i etterkant av 22 konvertitter og de som jobbet for å gi dem nye identiteter. Konvertittene forteller at de i flere år har strevet for sine menneskerettigheter; å kunne tilbe fritt og selv velge sin tro. De skriver at de har blitt fengslet, torturert, forfulgt av sikkerhetstjenesten og mye mer, selv om de etter eget sigende har blitt bedre mennesker:

«Many among us were terrorists, Islamist fundamentalists. We were burning churches, killing, treating our whole society as apostates. But after we put our faith in Jesus, we became pacifists, bonded to our nation, living in the best way we could. But despite this change for the better, our Islamic government does not accept the changing of our religion from Islam to Christianity. This right is accepted by the Constitution of Egypt, but rejected by Islamic Law “And whoso becometh a renegade and dieth in his disbelief, such are rightful owners of the fire they will abide in.” (Surah El-Baqarah 217)”¹⁴⁰

Videre utdyper konvertittene hva de opplever av problemer og som hovedgrunn til dette peker de spesifikt på artikkel 2 i den egyptiske konstitusjonen, som sier at

«Islam is the state religion, Arabic the official language, and the principles of Islamic Law the main source of legislation.»¹⁴¹

Til slutt presenterer de fire punkter de ønsker skal tas til følge av egyptiske myndigheter. Det første punktet sier at de krever at de rettigheter den egyptiske konstitusjonen og internasjonale avtaler gir dem, gjøres reelle. De ber om at de skal bli behandlet på like fot med andre borgere, og får lov til å forandre tro, navn, identitet og alle andre offisielle papirer innen 24 timer når de ønsker å konvertere fra islam, slik kristne får når de ønsker å konvertere andre veien.

¹³⁹ NMIO (2003) – Opprop fra egyptiske konvertitter, 12.11.2003.

¹⁴⁰ Ibid

¹⁴¹ Ibid

Det andre punktet er et krav om at all forfalskning av dokumenter gjort av egyptiske myndigheter mot konvertitter opphører og alle tidligere forfalskninger omgjøres umiddelbart.

Det tredje punktet er et krav om at egyptiske myndigheter i samarbeid med menneskerettighetsorganisasjoner over hele verden må jobbe for å få en slutt på tortur, ulovlig varetekt, overvåkning av konvertitter og en slutt på press mot familiene til konvertittene.

Det fjerde punktet en konstatering av at tallet på konvertitter øker, og et krav om at egyptiske myndigheter respekterer disse konvertittenes ønske om å leve ut sin tro åpent, og ikke i skjul. Til slutt siterer de Bibelen på at all smerte i denne verden er for intet å regne i forhold til gleden i den kommende verden, og proklamerer at de tror på disse ordene, og indikerer på denne måten at de ikke kommer til å gi etter for motstanden de møter.

I 2010 rapporterte Åpne Dører at Kirkenes Verdensråd var bekymret for de kristne i Egypt. Kirkenes Verdensråd ble sitert på at

«-Mange koptiske kristne har følelsen av å være fremmede i sitt eget land»¹⁴²

Kirkenes Verdensråd sier videre at det

«gir grunn til sorg at mange kristne i Egypt så lett blir ofre for vold og hat og at deres sikkerhet ikke blir garantert»¹⁴³

Videre forteller verdensrådet om tilsvarende ting som også andre har rapportert: Om angrep på kristne, ulovlig fengsling og tortur. Men verdensrådet tror likevel at ting kan bedre seg om de lokale kirkene jobber for dialog:

«-Vi vil oppmuntre kirkene i Egypt til å fortsette arbeidet med å hindre en negativ utvikling gjennom aktivt å legge til rette for dialog, partnerskap for livet og for st kristne og muslimer kan leve sammen, heter det i uttalelsen fra KV.»¹⁴⁴

¹⁴² ÅD (2010) – Kirkenes Verdensråd bekymret for kristne i Egypt, 05.03.2010.

¹⁴³ Ibid

¹⁴⁴ Ibid

3.3 De norske avisene

3.3.1 Generelle betraktninger

Et slående faktum ved dekningen av kristne i Egypt i de norske avisene oppgaven omfatter, er at et overveldende flertall av artiklene er skrevet i løpet av siste halvdel av 00-tallet. Noen få artikler er å spore i 2000 og 2001, og deretter er det nesten ingenting å finne før i 2006. Deretter tar dekningen seg opp, og nærmest eksploderer i antall når man nærmer seg slutten av tiåret. Tematisk er de tidlige artiklene også av en annen art. Fokuset er på mer kulturell dekning, som Adresseavisens «Da Jesus var flytning i Egypt», som fokuserer på bibel-historien og den koptiske kirke-kulturen,¹⁴⁵ og Bergen Tidendes «Kairo – et sjokk for sansene»,¹⁴⁶ som først og fremst er et reisebrev der kopterne figurerer som et av mange elementer. I det hele er de tidligste artiklenes fokus mindre på kopterne enn senere artikler, og de kristne er ofte ikke mer enn et av flere elementer som beskrives, gjerne fra et vestlig perspektiv.

VG sin eneste artikkel i hele perioden er skrevet i 2001 og handler om to ting: sosial uro i Egypt og, kanskje naturlig nok knappe to måneder etter 9/11, terrorisme. Kopterne nevnes bare i forbifarten i slutten av artikkelen, hvor det konstateres at

«Så langt har de kristne kopterne ligget lavt og har kommet godt overens med muslimene. Men et overgrep mot denne gruppen, lik det vi så i Pakistan nylig, vil kunne få katastrofale følger, sier en diplomat til VG.»¹⁴⁷

I det hele er VG sin manglende dekning talende for de riksdekkende tabloid-avisene. Det store flertall av artikler skrevet om temaet er skrevet av lokal- og regional-aviser, samt Aftenposten.

Som nevnt over tok dekningen seg opp i kvantitet i andre halvdel av 00-tallet, nærmere spesifisert fra 2006 av. Fra et labert antall artikler tar antallet seg markant opp på dette tidspunktet. Denne utviklingen sammenfaller også med en vridning i tematikk. Mens fokuset i de første årene av 00-tallet var på Egypt snarere enn kopterne, kommer den koptiske minoriteten fra

¹⁴⁵ Meland, Svein Inge (2000) Da Jesus var flyktning i Egypt. *Adresseavisen*, 23.12.2000.

¹⁴⁶ Meland, Svein Inge (2001) Kairo – et sjokk for sansene. *Bergens Tidende*, 21.01.2001.

¹⁴⁷ Andersen, Roy Freddy m.fl. (2001) Angir hverandre. *VG*, 05.11.2001.

nå av sterkere i sentrum av dekningen når man ser avisene under ett. Tematisk er nå historiene om undertrykkelsen og problemene kopterne møter er den mest framtrædende. Noe av «æren» for denne utviklingen kan muligens tildeles en artikkel i fagtidsskriftet *Journalisten*, titulert «Minoritet i medieskyggen».¹⁴⁸

I artikkelen intervjues den koptiske biskop Thomas, av *Journalisten* presentert som

«en slags utenriksminister for den koptisk-ortodokse kirken i Egypt» som «reiser ofte til vestlige land for å snakke om forfølgelsen av religiøse minoriteter».¹⁴⁹

Biskopen uttalte om mediernes manglende dekning at

«-Jeg er svært glad for at dere velger dette temaet som en av sakene mediene glemte. Samtidig vil jeg ikke anklage vestlige medier for å overse, men de fokuserer mest på den generelle situasjonen mellom vesten og islam. Dette er den store konflikten i verden nå, og den overskygger problemene som minoritetene i Midtøsten opplever.»¹⁵⁰

På oppfølgingsspørsmål fra *Journalisten* om den manglende dekningen kan ha noe å gjøre med at man er redd for å provosere, uttaler biskopen:

«-Ja, det skyldes frykt. Mediene er redde for å fyre opp under konflikten med islam. Terrorfsren gjør at de forsøker å være hensynsfulle, for ikke å bidra til å forsterke problemene.»¹⁵¹

¹⁴⁸ Olsen, Trygve Aas (2007) Minoritet i medieskyggen. *Journalisten*, 02.03.2007.

¹⁴⁹ Ibid

¹⁵⁰ Ibid

¹⁵¹ Ibid

Hvorvidt denne artikkelen i seg selv førte til en sterkere dekning av minoriteters situasjon i Midtøsten er ikke lett å si definitivt, men uansett så man langt flere artikler om temaet i årene som fulgte. Artikkelen gir også en annen mulig forklaring, da den sier om kopternes sak at

«Situasjonen for de egyptiske kopterne fikk aktualitet – og medieoppmerksomhet – i oktober 2005, da rasende muslimer demonstrerte mot den koptiske St. Georg-kirken i Alexandria. Årsaken til uroen var at kirken hadde satt opp et skuespill om problemene en ung kristen møter når vedkommende først konverterer til islam, og så tilbake til kristendommen igjen.»¹⁵²

Når de kristne i Egypt omtales av norske aviser, er det nesten alltid den koptisk-ortodokse kirke som omtales. Dette er naturlig all den tid det store flertallet av koptere hører til denne kirken. Klassekampen har likevel som eneste avis i perioden omtalt «den lille koptisk-katolske menigheten i Egypt»¹⁵³ en gang, under tittelen «-Vi takker deg, Allah!». ¹⁵⁴ Artikkelen er skrevet i anledning utnevnelsen av en ny koptisk-katolsk patriark, Antonios Naguib. Klassekampen intervjuer over tre sider den nyslåtte patriarken om dagsaktuelle katolske saker, som pavens uttalelse om Tyrkias eventuelle medlemskap i EU og de pågående sakene om seksuelle overgrep i den katolske kirke, men hovedfokuset er på situasjonen i Egypt. Patriarken underslår ikke utfordringene kirken hans har, slik som vanskelighetene med å få tillatelser til å bygge og reparere kirker, mens moskeer lett kan få tilsvarende tillatelser, men understreker også at

«bildet [ikke] er svart-hvitt»¹⁵⁵

og at det er en viss religionsfrihet i Egypt. Den koptisk-katolske patriarken fremstiller følgelig situasjonen som lysere enn hva biskop Thomas gjør.

¹⁵² Ibid

¹⁵³ Wahab, Amal (2010) – Vi takker deg, Allah!. *Klassekampen*, 24.12.2010.

¹⁵⁴ Allah brukes av noen kristne i Midtøsten for Gud, da det språklig betyr det samme.

¹⁵⁵ Ibid

3.3.2 Rapporter om forfølgelse

Et tema som de kristne organisasjonene har tatt opp i stor grad, og som også de norske avisene denne oppgaven omfatter dekker, er forfølgelse av kristne. Jahn Otto Johansen skrev i 2007 en artikkel i Aftenposten som tar opp temaet på generelt grunnlag, og som også nevner kopterne spesielt. Johansen skriver i lederen at

«De forfulgte kristne i Midtøsten eksisterer nesten ikke i mediebildet.»¹⁵⁶

Han mener at selv om det er god grunn til å være på vakt mot antisemittisme og diskriminering av muslimer i Europa i dag, må ikke det samtidig få oss til

«å overse den forfølgelse som de kristne i Midtøsten nå utsettes for.»¹⁵⁷

Om kopterne skriver han at

«Forfølgelsen av de kristne har økt i alle de arabiske land, til og med i det tradisjonelt tolerante Egypt. Der står kopterne under sterkt press, selv om denne kirke er minst like gammel og like egyptisk som islam.»¹⁵⁸

Stavanger Aftenblad skriver i 2007 om at Åpne Dører på den tiden gjennomførte en protestaksjon per epost mot den egyptiske ambassaden i Norge. Årsaken var at en tidligere muslimsk sjeik satt fengslet i Egypt etter å ha konvertert til kristendommen:

¹⁵⁶ Johansen, Jahn Otto (2007) Kristne forfølges i Midtøsten. *Aftenposten*, 03.04.2007.

¹⁵⁷ Ibid

¹⁵⁸ Ibid

«Myndighetene har ikke oppgitt en grunn for fengslingen, men sjeiken insisterer på at det er fordi han ble kristen. 57-åringen var tidligere medlem av en gruppe radikale muslimer som på fredelig vis forsøkte å konvertere annerledestenkende til islam.»¹⁵⁹

Aftenposten er eneste norske avis i denne oppgavens kildegrunnlag som nevner opptøyene mot St. Georg-kirken i Alexandria, som Journalisten oppga som en årsak til at kopternes situasjon fikk oppmerksomhet fra 2005 av. Avisen forteller at opptøyene startet hele to år etter at skuespillet som antente opptøyene, ble vist:

«Det som utløste sammenstøtene i Alexandria, var et amatørskuespill som for to år siden ble oppført i St. Georg-kirken i byen. Det har tittelen «Før var jeg blind, men nå kan jeg se» og handler om en ung kristen som konverterer til islam, men fører at han blir diskriminert av ekstremister, og som så blir utsatt for trusler og trakassier når han vender tilbake til kristendommen.»¹⁶⁰

Avisen forteller at problemene startet da en journalist skrev om skuespillet, to år etter at det ble vist. Det kom da til en mindre demonstrasjon, da 100 rasende demonstranter møtte opp utenfor kirken. Denne demonstrasjonen ble stanset av politiet ved hjelp av blant annet imamer fra området, men noen dager senere kom det til voldelige sammenstøt i en ny demonstrasjon der over 5000 mennesker deltok, og menneskeliv gikk tapt. Interessant nok nevner ikke avisen på hvilken side dødsfallene kom fra, men den forteller at 50 demonstranter og 20 politifolk kom til skade.

Aftenposten skrev i 2001 om det rettslige etterspillet av en massakre utført i 2000. En krangel mellom en muslimsk og en kristen kjøpmann eskalerte i løpet av noen dager til det punkt at 21 mennesker var drept og 44 såret. Årsaken til den raske spredningen av urolighetene ble sagt å være

¹⁵⁹ Brandslet, Steinar (2007) Sjeiken fengslet. *Stavanger Aftenblad*, 30.03.2007.

¹⁶⁰ Christiansen, Per A. (2005) Opptøyer mot amatørteater. *Aftenposten*, 25.10.2005.

«rykter om at kopterne hadde forgiftet drikkevannet i Kosheh for å drepe muslimer.»¹⁶¹

Massakren var på det tidspunktet det verste blodbadet mellom kristne og muslimer på 20 år.

I 2010 skriver Bergensavisen om den pågående konflikten mellom koptiske kristne og muslimer i Egypt. Avisen skriver at konflikten

«har blusset opp etter en skyteepisode sør i Egypt.»¹⁶²

Avisen skriver videre at

«seks koptiske kristne ble drept og flere såret under feiringen av kopternes julaften i byen Nagaa Hamady onsdag kveld. Gjerningsmennene åpnet først ild mot en folkemengde i et butikkstrøk nær ei kirke i byen. Deretter kjørte de til kirken og åpnet ild på nytt.»¹⁶³

Det fortelles at en politimann også ble drept under skytingen og at det i etterkant av drapene har vært sammenstøt mellom kristne og muslimer flere steder. Flere boliger og butikker ble satt fyr på.

3.3.3 Søppelbyen i Kairo og Mamma Maggie

Et annet tema som avisene har tatt opp som samsvarer med de tema de kristne organisasjonene dekker, er søppelbyen i Kairo. I denne store verdensbyen lever en stor gruppe koptere som byens søppeltømmere. Disse menneskene lever i og av søppelet, og Stavanger Aftenblad¹⁶⁴ tallgir dem til å være cirka 60.000, etterkommere av jordbrukere som ble

¹⁶¹ NTB (2001) Fire dømt for massakre i Egypt. *Aftenposten*, 06.02.2001.

¹⁶² NTB (2010) FULL FYR i egyptisk religionskrig. *Bergensavisen*, 11.01.2010.

¹⁶³ Ibid

¹⁶⁴ Hansen, Mogens (2005) Kairos kristne søppeltømmere. *Stavanger Aftenblad*, 02.04.2005.

«nødt til å flytte – noen sier fordrevet – fra Assiut-provinsen».¹⁶⁵

Her ble de nødt til å leve av søppel som de kjøper og så bruker til grisefør eller sorterer og selger videre til gjenbruk. Dette livet har ført til

«dårlig helse, høy dødelighet, ekstrem fattigdom, analfabetisme – kort sagt: slumliv.»¹⁶⁶

Men de er avhengige av det samme søppelet for å overleve. I både den overnevnte artikkelen og en artikkel i Dagens Næringsliv fem år senere¹⁶⁷ nevnes det at deres eksistensgrunnlag er truet av at myndighetene har begynt å bruke multinasjonale søppelhåndteringsselskaper. Disse ansetter koptere, men lønnen er kun halvparten av hva de kan tjene på egenhånd.¹⁶⁸ Stavanger Aftenblad kommenterer også at det virker som om

«det offisielle Egypt helst ikke vil vedkjenne seg de koptiske søppeltømmerne»¹⁶⁹

og at de

«opplevde selv hvordan en sivil myndighetsrepresentant og en bevæpnet sikkerhetsmann ville hindre [dem] i å besøke [bydelen], og hvordan en turistguide benektet søppelbyens eksistens».¹⁷⁰

¹⁶⁵ Ibid

¹⁶⁶ Ibid

¹⁶⁷ Lund, Kenneth (2010) Søppelkampen. *Dagens Næringsliv*, 23.11.2010.

¹⁶⁸ Hansen, Mogens (2005) Kairos kristne søppeltømmere. *Stavanger Aftenblad*, 02.04.2005.

¹⁶⁹ Ibid

¹⁷⁰ Ibid

Dette føyer seg inn i en lang rekke av artikler om kopterne hvor forskjellige former for undertrykkelse og diskriminering beskrives.

Men dekningen av søppelbyen er ikke bare negativt vinklet. En person som nevnes i flere artikler er Maggie Gobran, bedre kjent som «Mamma Maggie», og som vi kjenner igjen fra de kristne organisasjonenes dekning.¹⁷¹ Hun er en overklassekvinne som i en TV2-dokumentar Bergens Tidende skriver om presenteres som

«Midt-Østens svar på Mor Theresa».¹⁷²

Med det hun beskriver som et kall fra Gud har hun siden 1985 jobbet som å bedre barna i søppelbyen sine kår og framtidsutsikter. Bergens Tidende forteller at hun er grunnlegger og leder av Stefanus-barna,

«truleg det største humanitære hjelpeprosjektet i Midt-Austen»¹⁷³

De forteller videre at Stefanus-barna driver barnehage og gir barna

«mat, helsesjekk, yrkesutdanning, leiropphald – og håp.»¹⁷⁴

Vårt Land hadde i 2008 en artikkel om Mamma Maggie, der de forteller om hennes virke gjennom Stefanus-barnas arbeid. Mamma Maggie som person skildres som et menneske som ønsker å gi og dele alt hun har. På spørsmål om hvorfor hun driver dette arbeidet, svarer hun ganske i samme leie som det vi kunne lese hos Norsk Misjon i Øst, i et klart kristent vitnesbyrd:

¹⁷¹ Se kapittel 3.2.3 Søppelbyen i Kairo og Mamma Maggie

¹⁷² Mjor, Kjersti (2007) Tenner håp for barna. *Bergens Tidende*, 06.05.2007.

¹⁷³ Ibid

¹⁷⁴ Ibid

«Det er et godt spørsmål. Svaret er at vi driver dette arbeidet fordi Jesus har vært i landet vårt. Han var i Egypt som flyktning sammen med foreldrene. Seinere kom evangelisten Markus til Alexandria. Der forkynte han evangeliet, men ble drept for sin tros skyld. Vårt arbeid bygger på det Jesus gjorde og på martyrenes blod.»¹⁷⁵

Romerikes Blad¹⁷⁶ forteller på sin side om en barneskole i Norge som samler inn penger til organisasjonen, og kombinerer slik en gladhistorie fra et norsk perspektiv med informasjon om kopterne og Mamma Maggie. Også her refereres det til TV2-dokumentaren om Mamma Maggie.

Denne dokumentaren er laget av svensk-norske Anna Wenell, i samarbeid med Nordisk Film. Denne dokumentaren er også et godt eksempel på at de norske organisasjonene som jobber for kopternes sak, kan ha en viktig innflytelse på de norske avisenes dagsorden. Norsk Misjon i Øst forteller selv at deres arbeid var vesentlig for å introdusere Wenell for temaet i første instans:

«- Ideen ble født etter at Bjørn A. Wegge og Eyvind Skeie hadde vært i Egypt på en reise for Norsk Misjon i Øst. Da de kom hjem, fortalte de meg om sitt møte med Mamma Maggie, og jeg merket at dette hadde gjort et helt spesielt inntrykk på dem. Jeg kjente at også jeg ble fascinert av hennes livshistorie, og vi begynte så vidt å leke med tanken om å lage en dokumentar. Sommeren 2006 reiste jeg selv til Egypt og fikk møte Maggie selv. Senere har det blitt mange møter. Fascinasjonen og respekten for det hun og de mange medarbeiderne hennes gjør har bare vokst.»¹⁷⁷

¹⁷⁵ Eikeland, Martin (2008) Fordi Jesus vil det slik. *Vårt Land*, 26.09.2008.

¹⁷⁶ Strandhaug, Stine (2008) Hjelper barn på søppeldynga. *Romerikes Blad*, 02.05.2008.

¹⁷⁷ NMIO (2008) – Så du filmen om Mamma Maggie?, 18.03.2008.

3.3.4 Biskop Thomas

Kjell Magne Bondevik(venstre), biskop Thomas(høyre)¹⁷⁸

Også biskop Thomas og arbeidet hans er et tema som går igjen i avisene. Biskop Thomas har som et ledd i sin funksjon som «utenriksminister» for den koptisk-ortodokse kirke i Egypt hatt flere besøk innom Norge. I 2008 hadde Agderposten over to uker en serie på tre artikler om et av disse besøkene. Artikkelen presenterte besøkets mål som flerdelt. Biskop Thomas skulle

«lære de kristne i Grimstad til å finne tilbake til kristendommens røtter»¹⁷⁹

og å la de norske kristne

«bli kjent med den koptiske kirke»,¹⁸⁰

så vel som å

¹⁷⁸ Bilde tatt på NMØs trosfrihetsseminar høsten 2006 (juli 2012) - <http://www.nmio.no/modules/news/print.php?storyid=336>

¹⁷⁹ Eggen, Arne Ingmar (2008) Søker røttene. *Agderposten*, 12.02.2008.

¹⁸⁰ Agderposten (2008) Menighet nært knyttet til koptisk kirke. *Agderposten*, 29.01.2008.

«[spre] informasjon om de kristnes situasjon i Egypt»¹⁸¹

Agderposten har også skrevet en artikkel som forteller litt om biskop Thomas sitt besøk i Norge.¹⁸² Landvik menighet hadde fått biskopen på besøk, og hensikten var i følge Agderposten

«å hente impulser fra andre kirkesamfunn og bli kjent med forholdene for kristne under muslimsk styre.»¹⁸³

Et gjennomgående trekk i artiklene om biskop Thomas, også Agderposten sin, er likevel at det sies ganske lite konkret om hva biskopen sier i foraene han besøker, og også forholdsvis lite om situasjonen for hans kirkesamfunn. Det nevnes gjerne kort at situasjonen for de kristne i Egypt er tema, men ofte sies det ikke noe mer konkret. Og når det gjøres, sies det ikke mye. Dette i motsetning til presentasjonen til de kristne organisasjonenes presentasjon av de samme møtene.

Den av avisene som sier mest, er Vårt Land. Som en kristen avis er forholdene for kristne gjerne mer interessant for denne avisens lesere og journalister. Men også her sies det langt mindre enn i artiklene til Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst. Fokuset i artikler om biskop Thomas er snarere en kort setning eller to om de tema han snakker om, før neste tema nevnes. De utfordringer biskopen opplever i møte med islam i hjemlandet, er mye mindre fremtredende i avisartiklene. Unntaket er tre artikler om da biskopen ble truet av islamister og måtte avlyse både hjemreise til Egypt og besøk i Norge.¹⁸⁴ Her presenteres de samme opplysningene som i Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører sine artikler, men fremdeles mindre detaljert. En ny opplysning kommer likevel frem, som ikke er nevnt hos de kristne organisasjonene:

¹⁸¹ Ibid

¹⁸² Askeland, Linda (2008) Morsdagspreken om Gud som mor og far. *Agderposten*, 08.02.2008.

¹⁸³ Ibid

¹⁸⁴ Nevnt i kapittel 3.2.4.

«Den øverste lederen for den koptiske kirken, paven, har forbudt ham å reise hjem som følge av den spente situasjonen.»¹⁸⁵

Også Stavanger Aftenblad rapporterte at biskopen måtte avlyse sin reise til Stavanger,¹⁸⁶ etter å ha mottatt trusler i kjølvannet av et foredrag han hadde holdt i USA. De forteller at grunnen var at han der hadde

«påpekt den kulturelle og religiøse undertrykkelsen som kopterne lider under»¹⁸⁷

og at dette hadde satt opinionen i kok.

3.3.5 Trosfrihet

Trosfrihet i forhold til Egypt og kopterne er et tema som de kristne organisasjonene tar opp, men som ikke avspeiles i noen særlig grad i de norske avisene denne oppgaven dekker. Det er i alt kun én avisartikkel om dette temaet. Avisen Fremover Nordlys fortalte i 2010 om dette temaet i artikkelen «Sammen for trosfrihet», da den dekket et informasjonsmøte Norsk Misjon i Øst holdt om temaet, rettet til et barnekor i Narvik, Narvik barnekantori:

«Tenk om det hang et STOPP-skilt utenfor kirka når dere skulle synge, eller politiet sto og ventet når dere kom ut og tok sangnotene deres. Slike ting kan kristne barn i Egypt oppleve.»¹⁸⁸

Informasjonskonsulenten fra Norsk Misjon i Øst brukte videre hva man i Norge gjør når man blir mobbet, å si i fra til noen, som en analogi til situasjonen for de kristne i Egypt. De blir «mobbet», da er det viktig at de har

¹⁸⁵ Vårt Land (2008) Vil hjem. *Vårt Land*, 29.09.2008.

¹⁸⁶ Risholm, Toril (2008) Biskop avlyser – frykter trusler. *Stavanger Aftenblad*, 26.08.2008.

¹⁸⁷ Ibid

¹⁸⁸ Fagerthun, Bodil Kristine (2010) Sammen for trosfrihet. *Fremover Nordlys*, 09.10.2010.

«venner ute i verden som bryr seg og hjelper.»¹⁸⁹

Videre fortalte artikkelen om et oppfølgingsmøte til en studietur rundt temaet, der assisterende generalsekretær John-Geir Dittmann i Norsk Misjon i Øst orienterte om arbeidet organisasjonen gjør og om situasjonen. Avisen oppsummerer det hele slik:

«I mange deler av verden er retten til trosfrihet krenket eller satt ut av kraft. Folk blir mobbet og forfulgt på grunn av sin tro.»¹⁹⁰

¹⁸⁹ Ibid

¹⁹⁰ Ibid

4 Oppsummering og drøfting

Jeg har i min masteroppgave satt søkelys på kopternes situasjon i Egypt i perioden 2000 til 2010 og hvordan denne situasjonen presenteres fra de kristne organisasjonene Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører sin side. Videre har jeg sett på et utvalg norske aviser og deres presentasjon av kopternes situasjon i Egypt i samme tidsrom. Kildematerialet fra Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører har vært stort og omfattende, mens de norske avisene har skrevet mindre. Utvalget av norske aviser er gjort blant papiravisene, og kun de som er tilgjengelig i det profesjonelle søkeverktøyet Atekst, som omfatter i alt 105 norske aviser, store som små.

Det har vært naturlig å ta med innledningsvis det historiske bakteppet for kopternes nåværende situasjon. Kopterne ser på seg selv som etterkommere av de første egyptere og deres kristne tro har røtter tilbake til helt tidlig kristen tid, i det første århundre etter Kristus. De har gjennom århundrenes løp vært utsatt for mye forfølgelse av makthaverne, først av det Øst-Romerske riket, og siden av vekslende muslimske styresmakter. Fra Muhammed Alis styre på 1800-tallet fikk kopterne en oppmyking av situasjonen, men helt fram til våre dager har de vært annenrangs borgere.

Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst sin dekning deler seg tematisk inn i fire hovedtemaer. I all hovedsak fordeler de norske avisene i oppgaven sine artikler seg rundt de samme hovedtemaene.

Det første hovedtemaet er forfølgelse. Både Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører skriver et stort antall artikler om dette temaet, som må sies å være hovedtemaet for begge organisasjonene, ikke minst sett i sammenheng med at denne tematikken ligger i bakgrunnen også i de artiklene som kommer inn under de andre tre hovedtemaene. Dette temaet er Åpne Dører sitt desidert viktigste fokus, av de til sammen hundre artiklene som Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører har skrevet seg i mellom om dette temaet, er sekstifem av dem skrevet av Åpne Dører. Av de totalt 187 artiklene som de to organisasjonene har skrevet om kopterne i Egypt, og som jeg har i kildelisten til oppgaven, er til sammen 83 artikler skrevet av Åpne Dører. Følgelig er over tre fjerdedeler av Åpne Dørers totale produksjon om kopterne, relatert til temaet forfølgelse. Tilsvarende tall for Norsk Misjon i Øst er trettifem artikler om forfølgelse, av totalt 104 artikler i kildelisten. Det gir at ca en tredjedel av artiklene til Norsk Misjon i Øst er relatert til forfølgelse.

I tillegg til at Åpne Dører har et sterkere fokus på forfølgelse kontra andre temaer, er deres rapporter også mer negativt vinklet. Norsk Misjon i Øst skriver ti positivt vinklede artikler om

forfølgelsessituasjonen og tjuefem negativt vinklede artikler, en fordeling på 2:5. Åpne Dører skriver også ti positivt vinklede artikler, men i tillegg hele femtifem negativt vinklede artikler, noe som gir en fordeling på 2:11. Ingenting jeg har kommet over forklarer denne forskjellen i fokus, men en mulig forklaring er at siden Norsk Misjon i Øst også er mer pågående for å samle inn penger til arbeidet sitt, kan det tenkes at de ønsker å formidle historier om at det nytter å arbeide for at situasjonen skal bedres.

Avisenes artikler er langt færre og mye mindre detaljert om situasjonen for kopterne, men også disse forteller om forfølgelse og vanskeligheter for kopterne i Egypt. En interessant ting er at mens forskningslitteraturen og Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører alle forteller om en lang historie med forfølgelse for Egypts kristne, fremstiller Jahn Otto Johansen i Aftenposten Egypt som et tradisjonelt tolerant land, og han fremstiller dagens situasjon som en forholdsvis ny forverring av situasjonen.

Det andre hovedtemaet som artiklene kan deles inn i, er rapportene om søppelbyen i Kairo og ildsjelen Maggie Gobran, bedre kjent som Mamma Maggie. Mamma Maggie er en egyptisk overklassekvinne av koptisk opphav, som på åttitallet fikk det hun opplevde som et kall fra Gud om å ta seg av den store kristne befolkningen i søppelbyen. Det er i hovedsak Norsk Misjon i Øst som skriver om dette temaet, av totalt fjorten artikler om temaet, er tolv av dem fra Norsk Misjon i Øst, mens Åpne Dører nevner henne i to artikler, hvorav en er et opptrykk av en artikkel som avisen Vårt Land har publisert på sine nettsider.

Mamma Maggie driver til daglig stiftelsen Stefanusbarna, som er et veldedig arbeid hvor Mamma Maggie og hennes frivillige ukentlig drar rundt i hjemmene til de koptiske familiene i søppelbyen. Disse besøkene, som omtales som ryggraden i arbeidet, innebærer at familien får mat og tilbud om medisinsk hjelp, pluss at det kristne evangeliet spres i samtaler og fortellinger. I tillegg får mødrene i familiene opplæring i mat- og helsestell.

Den andre delen av Mamma Maggies arbeid er en forlengelse av hjemmebesøkene. Stefanusbarna driver barnehager, og barna i søppelbyen får tilbud om å gå i disse barnehagene. Her får de undervisning, mulighet for å kunne leke på et rent sted, de får mat og helsesjekk, og de får høre evangeliet. Mamma Maggies arbeid er kristent, og hennes drivkraft er et ønske om å bygge en ny generasjon av koptere som er stolte av sin kristne identitet.

I tillegg skriver Norsk Misjon i Øst om et samarbeid de har med Mamma Maggie og Stefanusbarna. De driver med noe de kaller vennskapsbarnehager, et arbeid der norske barnehager får et opplegg fra Norsk Misjon i Øst sine medarbeidere, der barna blant annet lærer om hvordan koptiske barn har det i Egypt.

Historiene om Mamma Maggie og søppelbyen fortelles også i de norske avisene. Artiklene om dette temaet er blant de mer detaljerte de ellers kortfattede avisene skriver, og mye av det Norsk Misjon i Øst forteller er også med i disse artiklene. Representanter fra samme organisasjon er også intervjuet i noen av artiklene. Arbeidet Mamma Maggie gjør karakteriseres av Bergens Tidende som det trolig største humanitære hjelpeprosjektet i Midt-Østen og samme avis skriver også om henne at hun i en TV2-dokumentar om henne og arbeidet hun driver, kalles for Midt-Østens svar på Mor Theresa. En ting som ingen av avisene skriver om, er derimot vennskapsbarnehagene. Dette er ikke så overraskende, all den tid dette er et samarbeid mellom Norsk Misjon i Øst og Stefanusbarna, og ikke er direkte relatert til Mamma Maggies arbeid, som dekkes nøye.

Det tredje hovedtemaet er den koptiske biskopen Thomas. Igjen er dette et tema som hovedsakelig dekkes av Norsk Misjon i Øst, mens Åpne Dører bare skriver en eneste gang om ham i løpet av de ti årene denne oppgaven dekker. Biskop Thomas beskrives som en uredd talsmann for minoritetenes rettigheter i Egypt, og artiklene om ham viser at dette definitivt er riktig om man leser «minoritetene» som kopterne. Ingenting skrives om andre minoriteter, men det fortelles mye om hans arbeid for sine egne trossøsken. Rapportene om hans arbeid knytter seg nært opp mot et av de andre hovedtemaene; forfølgelse. Han jobber mye med å bedre situasjonen for kopterne i forhold til denne problemstillingen.

Ikke minst jobber han for å spre kunnskap i Vesten om kopternes situasjon, han reiser mye utenlands og forteller til støttespillere som Norsk Misjon i Øst. Flere artikler forteller om hans besøk til Norge og lokale menigheter her til lands. I den forbindelse ble han i 2008 truet av muslimer i hjemlandet og måtte avlyse sitt besøk i Norge. Det var denne historien som førte til Åpne Dører sin eneste artikkel om ham.

Under et av biskop Thomas sine besøk til Norge, forteller Norsk Misjon i Øst at han ikke bare snakket om kopternes situasjon i Egypt, men også snakket om både amerikansk og norsk politikk. Han kritiserte de historiske korstogene og trakk linjer fram mot daværende president Bush sin krig mot terror og det faktum at en kristen statsleder gikk til motangrep og ikke gikk offentlig ut og tilga terroristene. Dette kunne ikke biskopen forstå at en som kaller seg kristen kunne gjøre. Videre

forteller Norsk Misjon i Øst at han kritiserte statskirkeordningen i Norge, og at han anbefalte de norske kristne å få til en «skilsmisse» så fort som mulig.

Norsk Misjon i Øst kommenterer ikke dette på noen måte, men bringer det bare videre. Det er interessant at organisasjonen ikke på noe vis kommer med betraktninger rundt uttalelsene, og det er også interessant at biskop Thomas i det hele tatt kommer med politiske og teologiske standpunkt som kan sees på som kontroversielle, all den tid hans arbeid ellers presenteres som fokusert rundt det formål å spre kunnskap om kopternes situasjon, og å skaffe støtte til sitt arbeid med å forbedre situasjonen for folket sitt. De norske organisasjonene er i denne sammenheng bidragsytere og man ser sjelden i norske media mennesker fra forfulgte folkeslag eller land som er i en nødssituasjon, som kritiserer de som de ønsker støtte fra, eller i det hele tatt uttaler seg om forhold i land som kan være støttespillere for deres sak. De problemene som kopterne står i er så store at man ikke skulle forvente at de ville bry seg med situasjonen i et velfungerende demokratisk land som Norge.

Samtidig blir det en sterk ytring, fordi den berører det som kanskje kan sees som kilden til problemene for kopterne i Egypt: En styresmakt som over lang tid har vært svært sterkt knyttet opp mot en spesifikk religion, islam, der det er nedfelt i lovverket at islam og muslimene har en særstilling. Noe som gjør at andre religioner har en underpriviligert posisjon i samfunnet. Selv om den kristne statskirken i Norge sin posisjon ikke kan sammenlignes med islam sin posisjon i Egypt, kan det tenkes at det er dette som har ligget bak biskop Thomas sine betraktninger.

Norsk Misjon i Øst forteller også om tre store prosjekter som biskop Thomas driver i hjemprovinsen sin i Egypt. Retreatstedet Anafora er et sted der både koptere og andre er velkommen til å søke hvile og delta i bønn. Skolesenteret Anastasia drives med det formål å løfte unge koptere ut av fattigdom og uvitenhet. Mens det siste prosjektet, Anamnesia, er et opplevelsessenter som skal hjelpe de koptiske kristne å huske sin historie og sine åndelige røtter. Biskop Thomas er overbevist om at det er svært viktig for kopterne å bli bedre kjent med sin historie og åndelige tradisjon, slik at de kan bli bevisst sin identitet og utvikle en stolthet over sin bakgrunn.

De norske avisene er igjen langt mindre detaljert og variert i sin dekning. Besøkene biskop Thomas har hatt til Norge dekkes, og det fortelles at han kommer for å spre informasjon om kopterne og hvordan det er å leve som kristen i et muslimsk land som Egypt. Men ingenting sies om det arbeidet han gjør i Egypt, og uttalelsene hans om den norske statskirken og USAs krigføring nevnes ikke med et ord. Noe nytt bidrar likevel avisene med, det er de som kaller biskop Thomas for en

uoffisiell utenriksminister for den koptiske kirke, en tittel som må sies å være dekkende. I forbindelse med truslene som førte til at han avlyste besøket til Norge i 2008 får vi vite en ting som Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører ikke nevner, nemlig at den koptiske paven på et tidspunkt nektet biskopen å reise hjem til Egypt inntil situasjonen roet seg.

Det siste hovedtemaet er trosfrihet. Et av de områdene Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst jobber med, er nettopp minoritetenes rett til å leve ut sin egen tro, og retten til å skifte tro. Dette temaet fletter seg inn i artiklene i de andre hovedtemaene også, men Norsk Misjon i Øst skriver en del om dette spesifikt. I en artikkel gjør organisasjonen rede for et dilemma som en organisasjon som deres må leve med. Informasjonssjef Jon-Geir Dittmann i Norsk Misjon i Øst forteller i artikkelen at organisasjonen presses fra to sider: En side spør hvordan organisasjonen, som er en misjonsorganisasjon, kan arbeide for alle minoriteters rettigheter, uten at de kristne minoritetene får fordeler. Den andre siden spør om ikke organisasjonen burde konsentrere seg om nettopp de kristne minoritetene og drive hjelp og misjon snarere enn å spre engasjementet også til andre religiøse minoriteter. Dittmann innrømmer at dette er en utfordring, men mener at organisasjonens kall og legitimitet ligger nettopp i dette brytningsfeltet og at en kristen ikke kan se bort fra andre menneskers problemer, enten de er kristne eller ikke.

Norsk Misjon i Øst gjør også rede for definisjonen av begrepet «forfølgelse», som både de og Åpne Dører bruker i deknningen sin. Den modellen de arbeider med deler forfølgelsen inn i tre faser; første fase kalles «desinformasjon» og innebærer baktalelse. Den andre fasen kalles «diskriminering» og innebærer at man blir behandlet som annenrangs borgere. Den tredje fasen kalles «forfølgelse» og innebærer vold og press mot de troende for å få dem til å skifte tro. Disse fasene deles så inn i «passive» og «aktive», hvor passiv betyr at myndighetene ikke griper inn og aktiv innebærer at myndighetene selv bidrar til overgrepene.

Arbeidet for trosfrihet innebærer også lobbyering mot norske myndigheter. Norsk Misjon i Øst sine medarbeidere skriver i tiåret oppgaven omfatter flere åpne brev og debattinnlegg der norske myndigheter blir oppfordret til å ta tak i situasjoner som oppstår i Egypt i forhold til kopterne, og daværende utenriksminister Jonas Gahr Støre ble ved et par anledninger oppfordret til å ta opp situasjonen til kopterne med egyptiske myndigheter og i internasjonale fora. Ingen artikler skrives i etterkant om hvorvidt denne lobbyeringen har hatt noen suksess.

Temaet trosfrihet er i liten grad speilet i de norske avisene som oppgaven har sett på. Kun en artikkel er blitt skrevet om temaet. Denne artikkelen er skrevet av avisen Nordlys og handler

betegnende nok om Norsk Misjon i Øst som holdt et par informasjonsmøter i Narvik. Organisasjonen er langt mer synlig i avisene enn Åpne Dører. Tematikken som de to organisasjonene skriver om blir nevnt i avisene, men som oftest er det førstnevnte organisasjon som det refereres til i avisartiklene.

Både i avisene og i de kristne organisasjonene sin dekning er det et tydelig skille rundt 2006. Før dette året er det veldig få artikler som er skrevet om kopterne i Egypt, særlig er dette tydelig blant avisene. Der finner man noen få artikler i starten av tiåret, og så er det helt stille fram til 2006. Blant Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører sine artikler er det litt mer jevn fordeling, men like fullt er det langt flere artikler i den siste halvdel av tiåret enn den første. Kildene sier ikke så mye om årsakene til dette direkte, men det utkrystalliserer seg tre momenter som virker å ha hatt en innvirkning.

Det ene momentet er en artikkel av fagtidsskriftet for avisnæringen, Journalisten. Artikkelen, som heter «Minoritet i medieskyggen», tar opp kopternes situasjon i Egypt som saken mediene glemte. Skrevet i tidlig 2007 kommer den litt etter at dekningen begynte å ta seg opp, men i tiden etter denne artikkelen ble skrevet, kan man se en sterk økning av antall artikler. Alene kan ikke denne artikkelen være hele årsaken til økningen, men den nevner selv en hendelse som kan ha hatt innvirkning på å sette situasjonen for de egyptiske kopterne på kartet, nemlig en massakre i oktober 2005. Denne massakren skjedde utenfor den koptiske St. Georg-kirken i Alexandria, etter at kirken en stund i forveien hadde satt opp et skuespill om en ung kopters utfordringer i forbindelse med konvertering først til islam og så tilbake til koptisk kristendom.

Det tredje momentet som har hjulpet til å sette egyptiske koptere på kartet, er Norsk Misjon i Øst sin beslutning i 2006 om å sette fokus på nettopp Egypts koptere. Man kan se en sterk økning av artikler fra organisasjonens side fra dette året av, og som vi har sett har Norsk Misjon i Øst hatt en viss gjennomslagskraft i de norske avisene. De nevnes i flere avisartikler og driver aktiv lobbyering gjennom leserbrev og intervjuer i de norske avisene. Følgelig er dette en beslutning som har hatt en viss innvirkning.

En ting som er slående, både i avisenes dekning og de kristne organisasjonenes dekning, er at kopterne presenteres som kristne, uten at det i noen grad nevnes at deres kristendomsform er svært forskjellig fra den vestlige kristendomsformen man har i Norge. Teologisk og formmessig er det store forskjeller mellom koptisk kristendom og vestlig kristendom, enten det er protestantisk eller katolsk sådan. Men hverken de norske avisene eller de kristne organisasjonene problematiserer eller

nevner det i det hele tatt. Kopterne beskrives enkelt og greit som kristne og man kunne tro ut i fra dekingen at deres kristendomsform ikke var stort forskjellig fra den norske. Det er altså aldri et tema fra norsk side, men man kan si at det kommer så vidt til syne når biskop Thomas kommenterer og kritiserer den norske statskirkemodellen.

I denne oppgaven ønsket jeg å finne ut av hvilke temaer som de kristne organisasjonene Norsk Misjon i Øst og Åpne Dører fokuserer på når de skriver om kopterne i Egypt. Jeg ønsket videre å finne ut av i hvilken grad disse temaene reflekteres i dekingen til et utvalg norske aviser, når de skriver om kopterne i Egypt. Tidsperioden jeg valgte meg ut, var årene 2000 til 2010.

Ut i fra funnene i kildene, kan det konkluderes med at de to kristne organisasjonenes deking kan deles inn i fire hovedtema. Disse temaene er forfølgelse, søppelbyen i Kairo med Mamma Maggie, biskop Thomas og trosfrihet. Norsk Misjon i Øst skriver rikholdig om alle disse temaene, mens Åpne Dører er langt mer fokusert på forfølgelse og skriver sparsomt om de andre temaene.

Det er en stor grad av sammenfall mellom de temaene de kristne organisasjonene tar opp og de temaene avisene i oppgaven tar opp. Alle temaene organisasjonene skriver om, skrives det også om i avisene, men det skrives langt mindre detaljert og i langt mindre omfang når det gjelder antall artikler. Trosfrihet nevnes bare i én artikkel og kan således sies å være det eneste hovedtemaet som ikke avspeiles skikkelig i avisenes deking. Alle de andre temaene dekkes i flere artikler, av flere aviser. Det er i stor grad Norsk Misjon i Øst som avisene henviser til når en av de to organisasjonene nevnes i avisene i sammenheng med omtale av kopterne. Norsk Misjon i Øst er også aktiv med leserbrev i avisene. De dekker også mest bredt. Avisenes deking samsvarer også i stor grad med deres bredere deking, i motsetning til Åpne Dører sitt tydeligere fokus på forfølgelse alene. Derfor er det mer riktig å si at det er Norsk Misjon i Øst sin deking som avspeiles i avisenes deking, og ikke både Åpne Dører og Norsk Misjon i Øst sammen.

5 Bibliografi

5.1 Primærkilder

- Home Office - Directorate of Intelligence. *Report No. 16, February 1920*. Scotland House, S.W.I. CAB/24/98 (nationalarchives.gov.uk)

5.2 Bøker og avhandlinger

- Betts, Robert Brenton (1979), *Christians in the Arab East: A political Study*. John Knox Press.
- Bjarnar, Siri Jørgensen (2010), *Ordenes makt. Fatalisme og afrikanisme i norske avisers fremstillinger av folkemordet i Rwanda*. Masteroppgave. Universitetet i Bergen. (<http://hdl.handle.net/1956/4083>)
- Carter, B. L. (1986), *The Copts in Egyptian Politics*. Croom Helm Ltd.
- El-Feki, Moustafa (1991), *Copts in Egyptian Politics 1919-1952*. General Egyptian Book Organization.
- Karas, Shawky F. (1986), *The Copts Since the Arab Invasion: Strangers in Their Land*. The American, Canadian and Australian C. Coptic Associations.
- Trædal, Lasse (1992), *Når Ett Lem Lider: Fra Misjon bak Jernteppet til Norsk Misjon i Øst 1967-1992*. Norsk Misjon i Øst tidl. Misjon bak Jernteppet.
- Wakin, Edward (1963), *A Lonely Minority – The Modern Story of Egypt's Copts*. William Morrow & Company.
-

5.3 Avis-artikler

- Agderposten (2008) Menighet nært knyttet til koptisk kirke. *Agderposten*, 29.01.2008.
- Andersen, Roy Freddy m.fl. (2001) Angir hverandre. *VG*, 05.11.2001.
- Askeland, Linda (2008) Morsdagspreken om Gud som mor og far. *Agderposten*, 08.02.2008.
- Baglo, Christine (2004) Fy farao! Kunsten å overleve Khan al-Khalili. *Dagsavisen*, 27.10.2004.
- Brandslet, Steinar (2007) Sjeiken fengslet. *Stavanger Aftenblad*, 30.03.2007.
- Christiansen, Per A. (2005) Opptøyer mot amatørteater. *Aftenposten*, 25.10.2005.
- Christiansen, Per A. (2006) Alle veier fører til Kairo. *Aftenposten*, 19.03.2006.

- Christiansen, Per A. (2006) – Vi er alle egyptere. Forfatter frykter økt religiøs uro. *Aftenposten*, 08.05.2006.
- Dalrymple, William (2003) Arabiske kristne på flukt. *Morgenbladet*, 21.11.2003.
- Dokka, Åsmund Gram (2010) Religiøs strid om koptiske kvinner. *Morgenbladet*, 19.11.2010.
- Dåstøl, Astrid (2008) Koptiske kristne ber USA om hjelp. *Vårt Land*, 13.08.2008.
- Eggen, Arne Ingmar (2008) Søker røttene. *Agderposten*, 12.02.2008.
- Eikeland, Martin (2008) Fordi Jesus vil det slik. *Vårt Land*, 26.09.2008.
- Eliassen, Ingeborg (2007) Den eldste kristne stammen. *Stavanger Aftenblad*, 19.04.2007.
- Fagerthun, Bodil Kristine (2010) Sammen for trosfrihet. *Fremover Nordlys*, 09.10.2010.
- Frimann, Stine (2008) Koptisk besøk i Grimstad. *Vårt Land*, 07.02.2008.
- Færaas, Arild (2009) ‘Wegges utsegn kan skade kristne’. *Vårt Land*, 03.12.2009.
- Gravdal, Tove (2001) Jesusbarnets andre hjemland. *Aftenposten*, 31.12.2001.
- Grønlund, Dagfinn (2008) Jubilant gir gratiskonsert. *Agderposten*, 17.09.2008.
- Hagelia, Hallvard (2006) En kjempende minoritet. *Fædrelandsvennen*, 22.04.2006.
- Hansen, Mogens (2005) Kairos kristne søppeltømmere. *Stavanger Aftenblad*, 02.04.2005.
- Holbek, Jan Arild (2009) Lager lovsangs-CD for forfulgte. *Vårt Land*, 10.10.2009.
- Hollertud, Lars (2006) Forfølges fordi han er kristen. *Fædrelandsvennen*, 29.03.2006.
- Johansen, Jahn Otto (2007) Kristne forfølges i Midtøsten. *Aftenposten*, 03.04.2007.
- Lindekleiv, Heidi Marie (2007) Farlig tro i sharias riker. *Vårt Land*, 27.08.2007.
- Lindekleiv, Heidi Marie m.fl. (2008) Råder konvertitter til å bli. *Vårt Land*, 11.02.2008.
- Lund, Kenneth (2010) Søppelkampen. *Dagens Næringsliv*, 23.11.2010.
- Meland, Svein Inge (2000) Da Jesus var flyktning i Egypt. *Adresseavisen*, 23.12.2000.
- Meland, Svein Inge (2001) Kairo – et sjokk for sansene. *Bergens Tidende*, 21.01.2001.
- Mjor, Kjersti (2007) Tenner håp for barna. *Bergens Tidende*, 06.05.2007.
- Morken, Johannes (2008) Byggjande biskop. *Vårt Land*, 31.03.2008.
- Morken, Johannes (2008) ‘Trusfridom har drukna’. *Vårt Land*, 11.02.2008.
- NTB (2001) Milde straffer etter blodbad i Egypt. *NTBtekst*, 05.02.2001.
- NTB (2001) Fire dømt for massakre i Egypt. *Aftenposten*, 06.02.2001.
- NTB (2006) Knivangrep i tre kirker i Egypt. *NTBtekst*, 14.04.2006.
- NTB (2006) Dronning Sonja besøkte moské. *Nationen*, 27.10.2006.
- NTB (2007) 59 arrestert etter opptøyer i Egypt. *NTBtekst*, 12.05.2007.
- NTB (2008) Stanset koptisk demonstrasjon i Egypt. *NTBtekst*, 10.06.2008.

- NTB (2008) Koptere i Egypt ber Mubarak om beskyttelse. *NTBtekst*, 15.06.2008.
- NTB (2010) Uro etter skyting i sør i Egypt. *NTBtekst*, 09.01.2010.
- NTB (2010) Paven fordømmer angrep på kristne. *NTBtekst*, 10.01.2010.
- NTB (2010) FULL FYR i egyptisk religionskrig. *Bergensavisen*, 11.01.2010.
- Ohnyheim (2004) Hvor kommer jula fra?. *Adresseavisen*, 24.12.2004.
- Olsen, Trygve Aas (2007) Minoritet i medieskyggen. *Journalisten*, 02.03.2007.
- Riesto, Matti (2007) Be og dere skal få. *Brønnøysunds Avis*, 12.05.2007.
- Rimehaug, Erling (2008) Med vann fra glemte brønner. *Vårt Land*, 15.11.2008.
- Risholm, Toril (2008) Biskop avlyser – frykter trusler. *Stavanger Aftenblad*, 26.08.2008.
- Strandhaug, Stine (2008) Hjelper barn på søppeldynga. *Romerikes Blad*, 02.05.2008.
- Vårt Land (2008) Biskop truet av islamister. *Vårt Land*, 26.08.2008.
- Vårt Land (2008) Vil hjem. *Vårt Land*, 29.09.2008.
- Vårt Land (2009) Biskop Thomas tilbake i Norge. *Vårt Land*, 09.05.2009.
- Wahab, Amal (2004) Jula er over i Norge, men for de over seks millioner koptisk. *Dagsavisen*, 04.01.2004.
- Wahab, Amal A. (2007) Riktig god jul i januar. *Klassekampen*, 27.10.2007.
- Wahab, Amal A. (2010) Egypterne feirer våren. *Klassekampen*, 31.03.2010.
- Wahab, Amal (2010) – Vi takker deg, Allah!. *Klassekampen*, 24.12.2010.
-

5.4 Misjonsorganisasjonenes artikkelarkiver på nett

- Norsk Misjon i Øst (www.nmio.no)
 - NMIO (2009) – 3 000 kroner i omvendt julekalender!, 11.05.2009.
 - NMIO (2007) – 45 koptere i rettssak om identitet, 26.06.2007.
 - NMIO (2010) – Anastasia i rute, 20.05.2010.
 - NMIO (2009) – Anastasia Training Center skaper verdighet, 30.10.2009.
 - NMIO (2010) – Angrep på egyptiske kristne, 27.03.2010.
 - NMIO (2005) – Annual Report 2005: Egypt, 23.07.2005.
 - NMIO (2009) – Appell for Maher al-Gohary, 17.03.2009.
 - NMIO (2008) – Barn hjelper barn!, 22.06.2008.
 - NMIO (2009) – Bibelskoleelever på Egypt-besøk, 16.02.2009.
 - NMIO (2008) – Biskop Thomas avlyser, 27.08.2008.
 - NMIO (2009) – Biskop Thomas til Rogaland, 20.08.2009.

- NMIO (2009) – Biskop Thomas på mini-turné, 27.06.2009.
- NMIO (2006) – Bli med til Egypt!, 03.06.2006.
- NMIO (2006) – Bortført kvinne funnet i Egypt, 12.04.2006.
- NMIO (2006) – Bortført kvinne ringte hjem, 01.03.2006.
- NMIO (2010) – Den beste julegaven er å gi til Strefanusbarna!, 11.12.2010.
- NMIO (2010) – Det handler om identitet og røtter, 29.10.2010.
- NMIO (2005) – Diskriminering i Midtøsten, 05.11.2005.
- NMIO (2009) – Dommerene avviste al-Gohary, 18.06.2009.
- NMIO (2005) – Drept av drosje i Kairo, 08.12.2005.
- NMIO (2009) – Dyrene i vestlige land har bedre beskyttelse enn jeg har som konvertitt i Egypt, 26.10.2009.
- NMIO (2010) – Egypt, Sør-Hålogaland og hellig olje, 29.10.2010.
- NMIO (2010) – Egyptisk blogger løslatt, 03.09.2010.
- NMIO (2007) – En kjærlighet som gir liv, 30.01.2007.
- NMIO (2008) – En ny, motsatt vei, 07.12.2008.
- NMIO (2009) – En røst som roper i ørkenen, 30.10.2009.
- NMIO (2007) – En ørkenskilpadde visste råd, 30.01.2007.
- NMIO (2008) – Fanget av islam, 07.12.2008.
- NMIO (2010) – Fatima får hjelp på Anastasia, 27.11.2010.
- NMIO (2006) – Ferieby bombet – mange døde, 25.04.2006.
- NMIO (2004) – Flukten til Egypt, 02.12.2004.
- NMIO (2009) – Forfølgelsen tar ikke ferie, 22.06.2009.
- NMIO (2009) – Fra Nag Hammadi til søppellandsbyen i Helwan, 12.02.2009.
- NMIO (2005) – Fred på jord, 12.12.2005.
- NMIO (2010) – Får de kalle seg kristne?, 07.05.2010.
- NMIO (2008) – Får ikke kalle seg kristen, 30.01.2008.
- NMIO (2008) – Gi en julegave til Stefanusbarna!, 03.12.2008.
- NMIO (2008) – Gjensyn med Mamma Maggie på TV2, 12.03.2008.
- NMIO (2010) – Gjestene syntes det var positivt, 29.10.2010.
- NMIO (2005) – Glede i grått, 24.10.2005.
- NMIO (2010) – Gleden ved å være vennsbarnehage, 07.04.2010.
- NMIO (2009) – Han er redaktør for Egypts eneste koptiske avis, 14.12.2009.
- NMIO (2007) – Hibiskus blir syltetøy, 11.12.2007.
- NMIO (2005) – Historiske røtter og aktuell utfordring, 20.05.2005.
- NMIO (2006) – Hva er «forfølgelse»? , 19.06.2006.

- NMIO (2009) – Hvorfor engasjere seg?, 07.04.2009.
- NMIO (2005) – Julefeiring i frykt, 26.12.2005.-
- NMIO (2010) – Jul i El-Qussia, 13.02.2010.
- NMIO (2009) – Jul og påske i ett, 15.12.2009.
- NMIO (2010) – Kirkegjengere beskytt – syv drept, 07.01.2010.
- NMIO (2006) – Kirke påtent, én døde, 25.01.2006.
- NMIO (2009) – Kjemp for retten til å skrifte tro!, 29.06.2009.
- NMIO (2010) – Koptiske kristne skutt etter julemesse, 01.02.2010.
- NMIO (2005) – Koptisk mann løslatt, 30.07.2005.
- NMIO (2008) – Kors og glede i fastetiden, 18.03.2008.
- NMIO (2005) – Kraftig kritikk av Egypts regjering, 01.12.2005.
- NMIO (2009) – Kristen blogger går til sultestreik, 12.12.2009.
- NMIO (2007) – Kristen kvinne i livsfare, 25.07.2007.
- NMIO (2009) – Kristen mann arrestert for å dele ut traktater, 10.12.2009.
- NMIO (2005) – Kristne i Egypt møtes under hardt press, 06.11.2005.
- NMIO (2007) – Kristne i medieskyggen, 03.11.2007.
- NMIO (2010) – Mange møter evangeliet gjennom SAT-7, 22.06.2010.
- NMIO (2010) – Mann drept i Kairo-demonstrasjon, 26.11.2010.
- NMIO (2003) – Massearrestasjoner av kristne, 10.12.2003.
- NMIO (2007) – Med rett til å konvertere?, 21.08.2007.
- NMIO (2008) - Menneskerettighetene forverres dramatisk i Egypt, 07.02.2008.
- NMIO (2010) – Mer enn enkelthendelser, 11.02.2010.
- NMIO (2010) – Misjon og svamper på Lambertseter, 29.07.2010.
- NMIO (2008) – Mor til mange, 05.12.2008.
- NMIO (2010) – Møte med menneskerettighetsorganisasjoner i Egypt, 17.09.2010.
- NMIO (2009) – Nekter å overlate barnet til kristen mor, 14.02.2009.
- NMIO (2009) – Noen få ledige plasser til Egypt!, 30.06.2009.
- NMIO (2005) – Norge, Egypt, verden: Én kirke, ett legeme, 02.09.2005.
- NMIO (2008) – Nye ID-kort – men bare for noen, 12.02.2008.
- NMIO (2007) – Ny rettssak for 45 koptere, 17.07.2007.
- NMIO (2003) – Opprop fra egyptiske konvertitter, 12.11.2003.
- NMIO (2009) – Oppsiktsvekkende seier for konvertitt, 04.02.2009.
- NMIO (2007) – Opptøyer i Øvre Egypt, 28.02.2007.
- NMIO (2006) – Opptøyer og knivdrap i Alexandria, 18.04.2006.
- NMIO (2010) – Overlevde mirakuløst, 25.06.2010.

- NMIO (2005) – Politi saboterer søk etter savnet kvinne, 09.09.2005.
- NMIO (2009) – På utkikk etter noen å støtte?, 30.03.2009.
- NMIO (2010) – Regnskog og religionsfrihet, 25.06.2010.
- NMIO (2006) – Reisebrev fra Egypt, 29.03.2006.
- NMIO (2010) – Retten til å samles, 21.10.2010.
- NMIO (2010) – Rettssak etter massakren i Nag Hammadi, 07.04.2010.
- NMIO (2010) – Riskrem-evangelisering, 17.09.2010.
- NMIO (2009) – Send appellbrev for egyptiske Inas!, 23.09.2009.
- NMIO (2010) – Send appellbrev for koptiske brødre, 14.06.2010.
- NMIO (2008) – Små venner med store hjerter, 15.05.2008.
- NMIO (2009) – Snart faller dommen, 27.04.2009.
- NMIO (2005) – Stefanusbarna, 15.10.2005.
- NMIO (2005) – Stefanusprisen til biskop Thomas, 08.11.2005.
- NMIO (2008) – Så du filmen om Mamma Maggie?, 18.03.2008.
- NMIO (2005) – Talsmann for de undertrykte, 22.10.2005.
- NMIO (2007) – To menneskerettighetsaktivister satt fri, 20.11.2007.
- NMIO (2006) – Trosfrihet kun for de kristne?, 15.09.2006.
- NMIO (2005) – Trusler og opptøyer i Egypt, 25.10.2005.
- NMIO (2009) – Tur for barnehageansatte til Egypt, 08.05.2009.
- NMIO (2008) – Ungdomsteam til Egypt, 01.11.2008.
- NMIO (2009) – Venner!, 30.10.2009.
- NMIO (2010) – Vennskapsbarnehager!, 01.03.2010.
- NMIO (2009) – Vil Norge kjempe for religionsfriheten?, 02.12.2009.
- NMIO (2008) – Virus i kristendommen , 05.04.2008.
- Åpne Dører (www.opendoors.no)
 - ÅD (2010) – Drømte om en kristen TV:kanal i Egypt, 16.01.2010.
 - ÅD (2010) – Egypt: 10 kristne hjem påtent, 27.11.2010.
 - ÅD (2010) – Egypt: - Allah har befalt oss å drepe frafalne, 06.07.2010.
 - ÅD (2008) – Egypt: Alvorlig tilbakeslag, 31.01.2008.
 - ÅD (2007) – Egypt: Angrep det siste året, 25.07.2007.
 - ÅD (2009) – Egypt: Arrestert for å dele ut traktater, 12.10.2009.
 - ÅD (2008) – Egypt: Avgjørende rettssak for kristne, 05.09.2008.
 - ÅD (2008) – Egypt: Biskop Thomas trues av islamister, avlyser Norges-besøk, 26.08.2008.
 - ÅD (2007) – Egypt: Bok med muslimsk kristen-kritikk, 23.07.2007.

- ÅD (2007) – Egypt: De kristne frykter fremtiden, 19.07.2007.
- ÅD (2010) – Egypt: Det kristne søppelfolket, 26.03.2010.
- ÅD (2010) – Egypt: Domstol frikjenner muslimer som halshogde en kristen, 06.03.2010.
- ÅD (2008) – Egypt: Domstol gir kristne gutter til muslimsk far, 10.10.2008.
- ÅD (2009) – Egypt: En kristen families hjerteskjærende skjebne, 27.10.2009.
- ÅD (2008) – Egypt: «Fordi Jesus vil det», 27.09.2008.
- ÅD (2007) – Egypt: Fredløse forhold for de kristne, 07.06.2007.
- ÅD (2009) – Egypt: Hundrevis av muslimer angriper kristne, 23.11.2009.
- ÅD (2007) – Egypt: - Hvis jeg var kopter..., 30.06.2007.
- ÅD (2009) – Egypt: Hvordan behandles tidligere muslimer?, 12.06.2009.
- ÅD (2010) - Egypt: Internasjonal fordømmelse av kirkemassakren, 13.01.2010.
- ÅD (2008) – Egypt: - Ingen løsning å rømme fra landet, 11.02.2008.
- ÅD (2004) – Egyptisk domstol godkjenner konvertering, 27.05.2004.
- ÅD (2010) – Egyptisk domstol: Kristne tenåringsbrødre må være muslimer, 30.04.2010.
- ÅD (2009) – Egypt: Jurister krever dødsstraff for kristen konvertitt, 02.03.2009.
- ÅD (2010) – Egypt: Kampanje mot bortføring av kristne jenter, 18.06.2010.
- ÅD (2008) – Egypt: Kampen for trosfrihet fortsetter, 16.05.2008.
- ÅD (2009) – Egypt: Kirke påtømt, kristne ble arrestert, 28.07.2009.
- ÅD (2010) – Egypt: Kona til koptisk prest bortført, 26.07.2010.
- ÅD (2008) – Egypt: Konflikter om foreldrerett, kristne diskrimineres, 04.12.2008.
- ÅD (2008) – Egypt: Koptere ber Bush om hjelp, 12.01.2008.
- ÅD (2008) – Egypt: Koptere ber presidenten om beskyttelse, 18.06.2008.
- ÅD (2008) – Egypt: Koptiske kristne kjemper for sine kirkebygg, 13.12.2008.
- ÅD (2007) – Egypt: Korsmerket for livet, 05.04.2007.
- ÅD (2009) – Egypt: Kristen barmhjertighet blant kreftsyke, 09.06.2009.
- ÅD (2009) – Egypt: Kristen blogger i fengsel, 05.11.2009.
- ÅD (2010) – Egypt: Kristen blogger løslatt fra fengselet, 30.08.2010.
- ÅD (2010) – Egypt: Kristen egypter må leve i skjul, 07.06.2010.
- ÅD (2009) - Egypt: Kristen jente ber Obama om hjelp, 01.12.2009.
- ÅD (2010) – Egypt: Kristen jente utsatt for syreangrep, 26.04.2010.
- ÅD (2008) – Egypt: Kristenkonvertitter får godkjennelse, 29.08.2008.
- ÅD (2009) – Egypt: Kristen kvinne arrestert og truet, 28.01.2009.
- ÅD (2009) – Egypt: Kristen mann fikk medhold i retten, 17.01.2009.

- ÅD (2007) – Egypt: Kristen mann går i skjul, 19.08.2007.
- ÅD (2007) – Egypt: Kristen mann saksøker den egyptiske stat, 11.08.2007.
- ÅD (2009) – Egypt: Kristent ektepar gått i dekning, 10.05.2009.
- ÅD (2008) – Egypt: Kristne arrestert, butikker ranet, 25.11.2008.
- ÅD (2009) - Egypt: Kristne brødre får 3 års fengsel etter brutalt politiraid, 30.01.2009.
- ÅD (2007) – Egypt: Kristne jenter kidnappes og tvangskonverteres, 22.07.2007.
- ÅD (2010) - Egypt: Kristne konvertittar blir forfølgde, 19.03.2010.
- ÅD (2008) – Egypt: Kristne vant sak, men diskrimineringen fortsetter, 29.02.2008.
- ÅD (2010) – Egypt: Kvinne utfordrer islams forbud mot frafall, 12.07.2010.
- ÅD (2008) – Egypt: Langvarig kamp for religiøs frihet, 15.09.2008.
- ÅD (2007) – Egypt: LØSLATT!!!, 21.05.2007.
- ÅD (2008) – Egypt: Menneskerettighetene forverres dramatisk, 10.02.2008.
- ÅD (2007) – Egypt: Modent for høsten, 03.05.2007.
- ÅD (2007) – Egypt: Muslimer finner Jesus, 14.11.2007.
- ÅD (2008) – Egypt: Muslimer kommer til Jesus, 27.07.2008.
- ÅD (2008) – Egypt: Ny kristen konvertitt saksøker staten, 12.08.2008.
- ÅD (2007) – Egypt: Omvendt muslim i fare, 28.07.2007.
- ÅD (2009) – Egypt: Politiet nekter nekter å gi barn til kristen mor, 12.01.2009.
- ÅD (2008) – Egypt: Protesterer mot angrep på kristne, 18.07.2008.
- ÅD (2010) – Egypt: Protest mot kidnappinger og tvangsgifting av kristne jenter, 25.08.2010.
- ÅD (2007) – Egypt: Religiøs diskriminering i fokus, 24.11.2007.
- ÅD (2008) – Egypt: - Religiøst jordskjelv, 09.05.2008.
- ÅD (2010) – Egypt: Sju drept etter gudstjeneste, 07.01.2010.
- ÅD (2009) – Egypt: Sørgende protesterer mot islamske angrep på koptere, 23.09.2009.
- ÅD (2010) - Egypt: To brødre kjemper for retten til å være kristne, 15.04.2010.
- ÅD (2009) – Egypt: To kristne fengslet etter å ha blitt angrepet, 21.08.2009.
- ÅD (2008) – Egypt: Tusenvis protesterte og vandaliserte nytt kirkebygg, 01.12.2008.
- ÅD (2010) – Egypt: Uredd ektepar tjener Herren – også etter drapsforsøk, 13.06.2010.
- ÅD (2010) – Egypt: - Vi behandles som slaver, 16.09.2010.
- ÅD (2010) – En tenkt revolusjon i Egypt, 28.12.2010.
- ÅD (2007) – Erklæring fra kristne egyptere, 01.03.2007.

- ÅD (2009) – Internett-evangelisering fra Egypt, 22.06.2009.
- ÅD (2009) – Jesus i Egypt – En julebetragtning, 26.12.2009.
- ÅD (2010) – Kirkenes Verdensråd bekymret for kristne i Egypt, 05.03.2010.
- ÅD (2008) – Konvertitter i Egypt på svensk radio, 23.10.2008.
- ÅD (2002) – Kristent senter i Egypt angrepet, 19.02.2002.
- ÅD (2003) – Kristne gjestearbeidere løslatt fra fengselet, 10.11.2003.
- ÅD (2006) – Muslimsk sjeik er blitt kristen, 20.11.2006.
- ÅD (2006) – Preike på Stefanusdagen, 26.12.2006.
- ÅD (2004) – Tenåringer kjemper mot tvungen muslimsk identitet, 12.11.2004.
- Andre nettartikler
 - Norge i Dag Nett (2005) – Økonomisk toppår i Norsk Misjon i Øst, 24.05.2005.
(<http://www.idag.no/aktuelt-oppslag.php3?ID=7529>)
 - Vår Land (2011) – Norsk Misjon i Øst skifter navn, 30.10.2011.
(<http://www.vl.no/troogkirke/norsk-misjon-i-ost-skifter-navn/>)

5.5 Nettsider

- CIA World Factbook (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>)
- Reference.com (www.reference.com)
- Norsk Misjon i Østs nettsider (www.stefanus.no , www.nmio.no og www.forkjemper.no)
- IKO – Kirkelig pedagogisk senter (www.iko.no)

5.6 Illustrasjoner

- Bilde av biskop Thomas - <http://www.nmio.no/modules/news/print.php?storyid=336>
- Bilde fra Løvenstad skole, Oslo -
<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=518>
- Bilde fra utdeling av Stefanusprisen -
<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=136>
- Den unge jenten Fatima har fått livet forandret etter et opphold ved skolesenteret Anastasia
<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=921>
- Det koptisk-ortodokse korset - http://en.wikipedia.org/wiki/File:Coptic_cross.svg

- Eyvind Skeie, salmedikter og samarbeidspartner med Norsk Misjon i Øst
<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=825>
- Fader Iostos er en entusiastisk og engasjert lærer.
<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=887>
- Kart over Egypt med plassering av Nag Hammadi -
<http://www.nmio.no/uploads/img4bbc5e7081ed5.png>
- Mamma Maggie med barn fra Stefanusbarna - [http://www.stefanus.no/filestore/Bilder -
Land/Egypt/MammaMaggie2Helwan-BAW.jpg?size=400x0&quality=75](http://www.stefanus.no/filestore/Bilder-_Land/Egypt/MammaMaggie2Helwan-BAW.jpg?size=400x0&quality=75)
- Mariam og Maria deltar på kurs i koptisk språk og kultur.
<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=887>
- Oversikt over Egypts religiøse sammensetning - [http://1.bp.blogspot.com/-
QPH60mni29o/TVlmwZU8FrI/AAAAAAAAA_8/RCV0uAZSENI/s1600/Egypt4.jpg](http://1.bp.blogspot.com/-QPH60mni29o/TVlmwZU8FrI/AAAAAAAAA_8/RCV0uAZSENI/s1600/Egypt4.jpg)
- Sogneprest Tom Martin Berntsen og biskop Thomas i Landvik kirke -
<http://www.nmio.no/modules/news/article.php?storyid=637>